

TEMESVÁRY MANÓ
magyar cipő-gyára
Budapest, király-utca 1-ső szám, ajáni

Hölgyek számára:
Brünel-topányokat lakfejjel, legnombabul díszítve 2 frt 80 kr.
Topányokat gumai betéttel, magas kivágással 3 frt 50 kr.
Bőr topányokat erős chagriából, szegezett és erőfolt duplatáppal 3 frt. 50 kr.
Fiúk, leányok és gyermekek számára 100-féle fajta 1-3 frt.

Urak számára:
Topányokat chagriu- vagy erős seregéből 4 frt.
Topányokat horit- vagy bagaria-bőrből, erőf. duplatáppal, 4 ft 50 k.
Topányokat lakkozott bagariabőr-ből, erőf. duplatáppal 4 ft 50 k.
Cizmákat vagy férfi- lábbelleket erős bagariabőr-ből, háromszor o-saán erőfolt táppal 11 frt.

Vidéki megrendelések postai utavélet mellett pontosan eszközöltenek. Készletes árjegyzékek ingyen és bérmentve. 508

Nagy feltűnés!
Okoznak a számszoros terjedésnek a nyereségek, melyek Orlicz R., tanár, Berlin, Wilhelmstrasse 125. játéktársításai folytán érteket el, a miért is forduljon mindenki, ki pénzügyi viszonyaiban bizonyosságiggyal előnyös vátozást óhajt, bizalommal hozzájárulni a KÖZHASZNOVOSÍTÁSOKRA.

1. KÖZHASZNOVOSÍTÁSOKRA
Közhasznosítást végző Orlicz R., menynyiség-tanár, Berlinben, Wilhelmstr. 125. a legújabb kiadásban "Nemzet és díjnélküli" címmel.

A „Franklin-Társulat” magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (IV. egyetem-utca 4 szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

JÓKAI MOR.
A MAGYAR NEMZET TÖRTÉNETE
regényes rajzokban.
15 Geiger-féle képpel.
(292 lap, 8-rét) — Füzve 2 frt. Díszkötésben 3 frt.

CZIRÁKY gr. A. M.
A magyar közjog alapvonalai.
Szerző nyomán írta **HEGEDŰS LAJOS.**
Harmadik kiadás. Füzve 2 frt 50 kr.

Budapest, május 16-án 1875.

20-dik szám. ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft.

XXII. évfolyam.

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy hatszor hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígatásnál 15 krajczár; többszöri ígatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ígatás után 30 krajczár. Kijelölt-hivatalunk számára hirdetőnyelket elfogad Bécsben: Haasenstein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Sellenstrasse Nr. 2 és Oppelik A. Wollzeile Nr. 22.

KÖZHASZNO CSALÁDI KÖNYVTÁR.
Egy-egy kötet füzve 40 kr.

1. Legújabb levelező-könyv a magyar nép számára. Szerk. Verőci Sándor.
2. Az alkalmas házi ügyvéd és törvényjárás tanácsadó. Szerk. Verőci Sándor.
3. Magyarország története rövid vonásokban. Szász Károlytól.
4. 5. Regélő István bácsi. Mulatva oktató család-könyv. Szerző Májor István.
6. Gazdasszonyok könyve. Vörös Esztertől.
7. Az ügyes szakácsna. Vörös Esztertől.
8. 9. Egészség könyve. Beniczky Irmatól.

Schwiedland Frigyes. Elméleti és gyakorlati francia nyelvten. Négy kötetben. I. II. folyam, egy-egy ára 80 kr.

Királyföldy Endre. Magyar-német beszélgetések a köz- és társas-életből. Ezekhez járul rövid szótár, és a legszokottabb szólásmódok a közmondások gyűjteménye. Második kiadás. 148 lap, 16-rét) 40 kr.

A Franklin-Társulat
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik sz.) megjelent és minden könyvtárban kapható:

A magyar tudományos akademia által koszorozott mű.
Teljesen megjelent
HORVÁTH MIHÁLY
MAGYARORSZÁG TÖRTÉNELME.

Az új dolgozat második, bővített kiadása.

1-4. kötet, összesen 134 1/2 iv, nagy 8-r., díszkiadásban ára 14 ft.
5. és 6. „ „ 77 3/4 „ „ „ „ 8 „
7. és 8. „ „ 80 1/4 „ „ „ „ 8 „

Van szerencsénk értesíteni az olvasóközönséget, hogy ezen második kiadás jelentékeny adalékokkal bővült; minél fogva nyolcz kötetből áll.

Ezen új kiadás korántsem egyszerű lenyomata az első új dolgozatnak, hanem ez gondos átvizsgálás alá vétetvén, hiányai a bécsi csizsári és ka. h. melléi és egyéb nyilvános és magános levéltárakban intézett történeti nyomozások eredményei szerint pótolattak s bővítettek. Így például, a kereszténységnek hazánkban megalapítása, az erre vonatkozó kulfók egészen újból tanulmányozása után, most adatik itt először a tárgy fontossága s érdekessége által szintgy, mint irodalmunk méltósága által igényelt terjedelemben s okszerűséggel; most állítatnak itt először szemünk elébe mindazon egyéniségek, részint bővebben is jellemelve, kik ezen nagy ténynek, mely nemzetünket a keresztény civilizáció keretébe bevonta, előkészítői, munkásai s végrehajtói voltak.

E kiadás alakjára nézve is nemcsak sokkal csinosabb s díszesebb az előbbinél, de a részben új felosztás és berendezés: továbbá az események idejének s a tárgyaknak az ujonnan alkalmazott fejezet- és szelcimekben való kitüntetése által, sokkal könnyebben kezelhetővé s használhatóvá tette.

Az utolsó kötet egészen az 1825-ki országgyűlésig vitetett s teljes kapcsolatba hozott szerző „Huszonöt év Magyarország történelméből” című munkájával — szintén számos adalékokkal bővült. Boesky, Bethlen Gábor s a Rákóczyak küzdelmei sok részben új világításban tűnnek elő. A szatmári békekötéshez, a pragmatika sanctiohoz, hazánkban III. Károly, Mária Terézia s utóai alatti történelméhez szintén jelentékeny új adatokat szolgáltatott az újabb történeti nyomozások s levéltári kutatások.

GEIGER P. N. J.
AZ ÁRPÁDOK KORA.
Képek Magyarország történetéből.
Készíté, tervezte és magyarázta
Dr. WENZEL GUSZTÁV.
Második kiadás.
(18 kép és 68 lap szöveg, ivrét.) — Kemény kötésben 10 forint.

RANOLDER JÁNOS.

Ki püspökséget kíván, jó dolgot kíván — mondja Pál apostol. E mondás, melyet társalgás közben tréfás értelemben is szoktak venni, a püspöki gazdag javadalmaszásokra célozva, komoly jelentőségében a lekipásztor s főpásztori hivatalnak magasztos voltát fejezi ki; az apostol azt érti alatta, hogy a püspöki hivatalban jó és istennek tetsző s áldásos munkát végezhet az, a ki azt kellőleg betölteni képes.

S a ki e jó munkát huszonöt esztendőn át teljes odaadással, és soha nem lankadó buzgalommal teljesíti, az a jó dolgon kívül, a melyet kívánt és megnyert, még ama különös szerencsével is dicsekedhetik, hogy beteljesült rajta az a jó kívánság: „Ad multos annos!” a melylyel a püspököket székfoglalásuk alkalmával üdvözölni szokták.

E ritka választottak közé tartozik Ranolder János veszprémi püspök s a magyar királyné udv. kancellárja, a ki f. év és hó 12-én tölti be, — és pünkösdi ünnepe, május 16-án ünnepli püspökké szenteltetésének 25-dik évfordulóját, s a ki e negyed századot valódi jó munkával és áldásos működéssel töltötte.

időt engedve neki tanulmányai folytatására s további önképzésére is. Kedvencz tanulmánya: a biblia, az egyházi atyák írásai s az ó-kor klasszikusai voltak.

Majd a tanügy terén ohajtván hasznosítani kitért tudományosságát, püspöke őt előbb a helybeli papnövelde hittanárává nevezte ki; honnan azonban csakhamar a pesti tud. egyetem egyik hittani tanszékére neveztetett ki. Itt mint egyetemi hitszónok, a mellett a görög nyelv és irodalom helyettes tanára is, működött rendes tanszéke mellett, s hitszónoki minőségében

RANOLDER JÁNOS.

BUDAPESTI KALAUZ.

ÁSVÁNYVIZ-KÉSZÜLÉKEK ÉS SIPHONOK.
Müller L. és Wágner, Budapest, (Buda, káca-utca 291.) olválnak szikvizárok számára teljes berendezéseket, a legújanyos fűtőtelek mellett.

BANK-ÉS VÁLTÓ-ÜZLETEK.
Glatz, Holzwarth és Schubert, Pest, Gy. Diana-fürdő, mindenféle részvények.

ILLATSZERÁRUK.
Vértessai Sándor, m. kir. udvari illatszertár, Kristóf-tér 1-ső szám alatt Pesten. Gazdagon felszerelt illatraktár, mindennemű angol és francia illatszerek, ugyancsak nagy választékban bel- és külföldi tolette-cikkkek.

ÓRÁK.
Lechner József IV. váci-utca 5. sz. legnagyobb óráraktár. Árjegyzékek ingyen. Javítások jótállás mellett eszközölgötenek. (Alap. 1808-ban.)

PAPIRKERESKEDEÉS.
Riegler József Ede, papír raktár, kecskeméti-utca 11. szám.

SEBTPÁSZ.
Különb. ügyelemlre méltó! az Államkassza által dr. Forty-féle sebtpász. Budapest: Török J. gyógyszer. urnál, király-utca 7. szám, valamint az ország minden városában. Nagy csomagára 1 ft, kisebb csomagára 50 c.

DISZMŰYÁRI ÁRU RAKTÁRAK.
Márton Alajos, váci-utca, nemzeti-kaszálódával szemközt. Legnagyobb rakta- bronz-, bőr- és porcellán-diszmu- tásanyagokból, a hol az illet ártáradásra verőköse kívül vendégek is szivesen fogadtatnak.

ORVOSOK.
Dr. Eiber V. Budapest, József-utca 66. számú házában, rendöl 2-4 órn.

Kiadja és nyomatja a „Franklin-Társulat” magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest (egyetem-utca 4-ik szám).

tartott latin beszédeit egy kötetben közre is bocsátotta. Önképzését az idő alatt a modern nyelvek elsajátításával folytatta, s tökéletesen magáévá tette a német, olasz, francia és angol nyelvet, s megismerkedett irodalmakkal. Több ízben nagyobb utazásokat is tett a külföldön; meglátogatta Rómát, a keresztényiség örök városát, Nyugat-Európa főbb országait, tanulmányozva mindenütt a könyvtárakban s a művészetek csarnokaiban. Utí tapasztalatairól és benyomásairól vázlatokat közölt a Religio és Nevelés 1843—4-dik évi folyamataiban, s e közleményei tanuskodnak arról, hogy kora irodalmának és művészetének színvonalán állott.

Irodalmi s tudományos működése sokkal ismeretesebbé tették nevét, mintsem meglephetett volna valakit, hogy az egyházi kitüntetések lépésén főlebb és főlebb emelkedett. 1845-ben pécsi kanonokká nevezetett ki, s e minőségben püspöke (Seitovszky) által a papnövelde igazgatásával is megbízott. De csakhamar magasabb állás s széles működési tér várt rá. A monarchiabeli összes püspökök bécsi tanácskozásiában, hova püspöke őt magával vitte, mint hittudor meghívotván, éles elméje, mély tudománya s ékességével által nagy mértékben magára vont a jelen volt püspökök figyelmét, s már akkor kiemeltetett, hogy nemsokára a püspöki karban kell tündökölnie.

1849. október 27-kén valóban veszprémi püspökké is nevezetett ki Ő Felsége által; s 1850. január 7-kén a pápa által praecensitáltván, május 12-kén püspökké fölszenteltetett s 19-kén ünneppélyesen be is igattatott püspöki székébe.

Életének az azóta lefolyt 25 év képezi fényszakát. Püspöki hivatása teljesítésében, egyházi látogatásában fáradhatatlan, — papjai s tanítói iránt kegyes atya s igazságos bíró, — az egyházak és iskolák bőkezű pártfogója, — a jótékonyág gyakorlásában kifogyhatatlan, — s végre az életben és társalgásában az ész, szellem, nyájasság és szeretet kincseivel ragyogó: ime jellemző vonásai.

A római egyetemes zsinaton, a magyarországi püspökök nagy részével együtt, ő is a pápai csalhatatlanság dogmáivá emelése ellen küzdött. S Haynald érsek mellett ő tartotta e részben a leg tudósabb és legékesebb szónoklatot. Általában szónoki tehetségét, melynek alaposság és ékesség egyaránt kitünő tulajdonai, nem győzik dicsérni mindazok, kik őt valaha nyilvánosan beszélni hallották.

Mint hazafi is tiszteletet érdemlő. Honfiai szive vértett a haza szomorú napjaiban. S midőn a sötét boru eloszlására az első halvány reménység kezdte mutatkozni, azon férfiak sorában állt ő is, kik a fejedelmé és nemzet között az első lépést tették az engesztelődésre. Midőn ohajtva várt reményei végre teljesültek s a kibékítélés teljesedése ment, mint veszprémi püspök és a magyar királyné kanzellárja, ősi jogánál fogva részt vett a királyné megkoronázásában.

Áldozatai hosszú sorából, melyeket egyházi, tanügyi, közmívelődési és jótékonyági czélakra hozott, elég legyen csak néhányat említeni föl. A püspöki uradalmait illető urbéri kárpótlásból évenként járó 31,419 ft kamatról önként lemondva, nagyszerű alapítványt alkotott abból, Fe-

rencz József király nevére, az egyházmegyéjéből szegény papok és tanítók javadalmasására, s a betegek és szűkölködők segélyezésére; s midőn püspöksége birtokait az ötvenes években rendezte, falvaiban, — melyek száma megközelíti a százat, — minden egyházat és iskolát felekezeti különbség nélkül gazdagon dotálta. Tetemes összegekkel járult a veszprémi és kaposvári gimnáziumok felállításához. Veszprémben az elemi iskolák egyikét egészen sajátjából tartja fenn. Nagy áldozattal és bőkezűséggel építtette, szerelte föl s látta el alapítványával az angol hölgyek és u. n. „keresztyeni szeretet leányai“ vezetés alatt álló leány-növelde Veszprémben. Különös gondjainak tárgya volt mindenütt a nőnevelés; százazereket áldozott a Pápan, Kaposvártól, Tapolezán és Keszthelyen, — sőt egyházmegyéjén kívül az ország fővárosában is általa állított nőneveldekre, a melyekben a leendő családanyák ezerei nyernek ingyen oktatást és nevelést, az ő jótékonyágából.

Magán jótéteményei csak az élet könyvébe vannak feljegyezve; mert azt tartja, hogy „a balkéz ne tudja, a mit a jobb teszi.“ — De a szegények, szerencsétlenek és nyomorultak ezerei tudják, mert érezték kiapadhatatlan jótékonyágát.

Hitbizalmának s hazafias kegyelének két emlékét őrizi s mutatja a balatoni kies vidék. Egyik: az ő Badacsonyi sziklormán, a zöld borág koszorúza dombok felett a magasban fenálló díszes és nagyszerű kőkereszt. A másik a símei sirkertben általa állított szobor a Badacsonyi, Tátika, Somló és Csobáncz költőjének, a Himfy dalnokának, a koszorus Kisfaludy Sándornak.

Nagy érdemei külső elismerés nélkül sem maradtak. Egyházmegyéje aprajának és nagyjának ragaszkodásán, s az őt országszerte környező tisztelet és elismerésen kívül, melyben tudománya, főpapi erényei, jótékonyága és személyes tulajdonai miatt részesült; Ő Felsége által már 1854-ben valóságos belső titkos tanácsosi czimmal, 1864-ben pedig a vaskorona-rend első osztályu lovag-keresztjével ruházott fel. Mostani jubileuma alkalmából a Lipót-rend nagykeresztjével ékesítették föl. A számos üdvözlés s tiszteltnyilvánítás közül, melyek az alkalommal özönlének hozzá, csak azon egyet említi meg, hogy székesegyházi káptalanja jeles hazai művészekkel (minők Székely, Keleti, Rauscher, stb.) díszes albumot készített e nap emlékéül.

S most, a 25 év leteltével, hadd üjtsuk meg mi is a jó kívánást, még egyszer: Ad multos annos!

Légy üdvözölve!...

Légy üdvözölve zajtalan magányom,
Légy üdvözölve ismerős vidék!
Téged rajzolt előmbé anyni álom,
S te a vándorra rá ismersz-e még?
Zöld lombok közt csendes szülői hajlék,
Fogadd magadba újra gyermeked;
E keblet, melyben anyni vihar zajlék,
Te majd talán csak megpihenteted.

Évek repültek, s a futó időnek
Viharja rajtat is nyomot hagyott;
S mert változni kell minden létezőnek,
Körödben is minden megváltozott.
Hol egykoron boldog szülők s testvérek
Karjai táruának hön elém,
Most, hogy körödbé megpihenni térek,
Özvegy s árvák nyujtnak kezét felém.

S én, a ki egykor gyermeked kedélyvel
Léptem át a nagy világ küszöbét,
Most ifjan bár s még lángzó szenvedélyvel,
Rilborult arczczal térek meg beléd.
Csak egy a régi, az nem változott meg,
Habár körül minden megváltozott:
Anyám, testvérim! mint egykor a gyermek,
Az ifju is csak ugy szeret ma még!

Csak ugy szeret... de már a kornak vége,
Midőn tovább nem szálltak vágyaim;
Vendég lopódzott szivem rejtekébe
És őt karolják minden álmaim.
Oh, megfizetve szenvedésem ára, —
Bármilyen lesz, nem félem a jövőt:
Hisz üdvösség a szerelem világa —
Ő ugy szeret... s én ugy szeretem őt...

Légy üdvözölve zajtalan magányom,
Légy üdvözölve ismerős vidék!
Téged rajzolt előmbé minden álom,
S te a vándorra rá ismersz-e még?
Zöld lombok közt csendes szülői hajlék
Fogadd magadba újra gyermeked;
De oh ne bánd, ha mig benned nyugodnék,
Gondolatja túl száll falad felett!

Pap Kálmán.

Gróf Széchenyi István hátrahagyott iratai.

A Budapesti Szemle közelebbi füzetében gróf Lónyay Menyhért, az akadémia elnöke, terjedelmes, de még sokkal érdekesebb közleményt ad gróf Széchenyi István hátrahagyott naplójáról, levelezéseiről s egyéb iratairól.

Gr. Lónyay cikkében számos idézetet is találunk ez iratokból, melyek közül egyet s mását átvenni és olvasóinkkal is megismertetni szándékozunk. Egyelőre azonban közöljük azt, a mi ez iratok általános jellemzésére, napfényre jöttök körülményeire s-ezélba vett kiadásukra vonatkozik.

„Mily nagy, hosszú, következetes és hazafias volt Széchenyi munkássága, — írja gr. Lónyay, — mily öntudatos és erélyes meggyőződés vezérelte cselekedeteit, arról még kortársainak sem volt szabatos és teljes fogalmok; de szerencsére azon korszak jellemzésére és Széchenyi működésének egész mértékben való megismerésére épen nem hiányoznak a szükséges adatok. Széchenyi még mielőtt a közpályára lépett, mielőtt neve a hazában ismeretessé kezdett lenni, megkezdte gondolatait és törekvéseit, terveit és cselekedeteit napról napra, sőt mondhatni óráról órára följegyezni, és fenmaradtak dolgozatai kéziratban, ugy azok, melyeket közzé tett, mint azok is, melyeket előkészített ugyan, de ki nem adott; egybegyűjtve vannak érdekesebb levelezései, melyeket kora kitünő férfival és befolyásosabb egyéniségeivel folytatott.

Összes naplóját, iratait, jegyzeteit és levelezéseit végrendeletében a hosszú évek során át mellette működő há tükarának, Tasner Antalnak hagyományozta; neki hagyva egyszersmind minden kiadott munkájának tulajdonjogát, a naplót pedig azon föltétel mellett és azon kérelemmel, hogy azokból törölje ki azon megjegyzéseket, melyek egyes még élő kortársaira kellemtlenül hathatnának. Tasner Antal egy évvel Széchenyi után halt meg, s végrendeletében ezen irományokat gyermekeinek hagyta. A megboldogult Tasnernek fia, Tasner Géza ur közölte velem ez iratok lajstromát és az iratok némely érdekes részleteit. Elég volt azokba futólag betekinteni, hogy meggyőződjem, minő kincs rejlik e nagybecsű iratokban.

Több mint egy negyed százada annak, hogy Széchenyi kénytelen volt lelépni a tevékenység és áldásos munkásság teréről; tizenöt éve lesz, hogy őt a sír takarja, mert mint Mózsesnek, nem volt neki megengedve megérni azon korszakot, midőn a nemzet eljutott az alkotmányosság és öntevékenység igért földére. Ő élte utolsó pillatáig remélte, sőt előjeleit látta a jobb kornak, mely a hazára bekövetkezend, a nélkül, hogy megérhette volna reményeinek megvalósulását.

Halála után a nemzetnek minden osztályra egy szívvel elhozta áldozatát, hogy számára fényes emlékszóbor állíttassék az ország fővárosában, melyet emelni, szepíteni, nagygyá tenni törekedett. Az ércszobor rövid időn őt fog emelkedni a hatalmas Duna partján, melynek forgalmát az ő kezdeményezése emelte, midőn a

nagy gőzhajózási vállalatot tervezte és keresztülvitte; ő karolta föl először az eszmét és fogott hozzá a Vaskapu szikláinak eltávolításához, hogy a hajózási akadályokat megszüntetve, szabad forgalmat nyisson a fővárostól a tengerig, és ez által elősegítse a magyar nemzet azon természetszerű feladatát, hogy a kelet felé a világ forgalmának közvetítője lehessen. Ércszobor szemben fog állani az akadémia palotájával, a hazának azon első tudományos intézetével, melyet az ő áldozatkészsége hozott létre, és melyet nemcsak alapított, de folytonos munkásságával ápolt és nevelt a kezdet első nehéz évtizedeiben; közelében fog állani azon lánchídnak, mely hazánk területén első kötötte állandóul össze a Duna két partját az ország szívében, az első rést törve a nemesi kiváltságokon, és a kivitel szépségében páratlanul áll a maga nemében. Midőn az ércszobor a legközelebbi időben le fog lepleztetni, szép napja lesz ez a nemzetnek, mert a kegyelet és hála adóját rója le egyik legnagyobb férfira iránt; emléke lesz ez nemcsak a leghazafiasabb nagy férfunak, de azon nemzedékek is, mely azt emelte, és buzdító példa lesz a jövő nemzedék számára.

Ez emlék emelésével azonban, ugy hiszem, még nem tett eleget a jelen nemzedék Széchenyi emlékének; hátra van még egy nagy, erkölcsileg szintén súlyos emléket emelni számára. Meg kell szerezni azon gazdag szellemi kincset, melyet harminczegy éven át sajátkezűleg írt, és ha az megszeretett és — mint én ohajtom — az akadémia tulajdonára vált, az akadémia kötelessége lesz gondoskodni nemcsak már előbb kiadott műveinek, de egyszersmind e hátrahagyott irományainak kiadásáról.

Nagy fontosságú ez különösen azért is, mert ez iratok ismerete nélkül azon harmincz év történetét, mely alatt Széchenyi élt és működött, kellően megítélni és leírni alig lehet. Ideje, hogy ez iratokról tudomást vegyen a nemzet, s ohajtható, hogy azok mielőbb közbirtokká váljanak.

Ha majd egyszer naplói, levelezései és kiadatlan dolgozatai kellő magyarázattal ellátva egybeállítva lesznek, ha azon nevezetes korszak, melyben élt, minden érdekes részleteiben ismeretve lesz, hazafias lelke egész nagyságában, nemes törekvése, nagy terve, gazdag eszméi tárva lesznek előttünk, leírva és jellemezve általa, azon őszinteséggel és önbírálati szigorral, mely jegyzeteit jellemzi: akkor bizonyára fog valaki méltán vállalkozni arra, hogy Széchenyi életét és korszakának történetét kellő alaposítással megírja.

Előszöről hátrahagyott iratainak lajstromából a nevezetesebbeket.

Rendes bekötött kézirat foglaltatik huszonegy terjedelmes kötetben, melyek közül napló huszonegy kötet, és ez kezdődik 1814. december 11-én és napról napra folyik Széchenyinek saját kezével írva 1848. márczius 18-ikáig. Azon munkákon és kéziratokon kívül, melyek sajtó útján megjelentek, számos kiadatlan dolgozatot foglalnak magokba a többi csoportok; csak a nevetek említem, melyek egész sorát leplezik föl azon ügyeknek, melyeket létesíteni igyekezett: Lovarseny, Kaszinó, Akadémia, Színház, Pest városa, Gazdasági egyesület, Dunagőzhajózási, Hid, Hengermalom, Pesti kikötő, Vasutak, Selymészet, Országház, Tisza-szabályozás, Hajós-egylet, Borismerető-társaság, Téboldya, Lóiskola, Pesti séta, Szépítő bizottság, Pest feltöltése, Szerviták, Balaton, Jozephinum, Jótévő comissió, Utazások, Metaphysikai tanulmányok, Tervezeti töredékek, Ész és szív, A belső csend alapjai, Gondolatok, Reformáció azaz regeneráció, Character és bizalom, Vallomások, Üdvleide, Muszkaások, Vegyes szerencsétlen ideák, Birói zálog, Budapesti por és sár, Döblingi jegyzetek, Dalai Lama, Promenade, Önismeret, (ez utóbbi nemsokára megjelen az Athenaeum kiadásában.) A különböző levelezések közül nevezetesebbek József Nádor, Metternich herceg, Deák Ferencz, báró Wesselyni Miklós, báró Eötvös József, gróf Apponyi, báró Szina, Hume József és Delomeval folytatott levelezései.

„Gróf Széchenyi hátrahagyott iratai közt (írja tovább gr. Lónyay) a társadalmi téren kifejtett magántevékenységet illető jegyzetek, levelezések és munkálatok nagy helyet foglalnak el, és ha egykor közzététetnek, tanúságot fognak tenni azon fáradhatatlan, következetes

munkásságáról, melyet az anyagi és szellemi téren kezdeményezett és bámulatos sikerrel keresztülvitt nagybecsű alkotásainál kifejtett. Bizonyítani fogják továbbá, hogy Széchenyi mindazokban, miket a magyar nemzet regenerációjára tett, mindent egy jól átgondolt terv szerint, egymással szoros láncsolatban, megtartva a helyes egymásutánt, bámulatos tevékenységgel vitt keresztül.

Nagy merészség kellett ily dolgok kezdeményezéséhez; szükséges volt azon határtalan szeretetre, melyet hazája és a magyar nemzet, saját faja iránt szive mélyéből és egész valójával érezett. E szeretet szüleménye volt a hit a magyar nemzet fejtélési képességében, és a mély gondolkodás után szerzett rendíthetetlen meggyőződés, a bizalom a követendő öt helyességekben és saját cselekvésének eredményében és a reménység az iránt, mit két szóban oly jellemzően fejezett ki: „Magyarország lesz!“

Széchenyi meg volt arról győződve, hogy a nemzet nyelvében él és mindenek előtt művelt nyelvre van szüksége; hogy a nemzet nem emelkedhet azon hatalom nélkül, melyet a tudományok terjedése ad: ezért alapítá a magyar tudományos akadémiát.

Hogy honfiktársait nagy eszméi iránt lelkesítse és nemes törekvéseinek megnyerje, mindenek előtt szükséges volt, — mint maga jellemzően mondja: — „hogy honfiktársait medvebarlangjaikból lassanként kicsalja.“ Hogy a fővárosban az ifju nemzedék jobbjait egyesítse, alakítsa a loversenyt és a nemzeti kaszinót; ez utóbbi által példát adott az ország minden városának hasonló társaságok alakítására.

A Dunagőzhajózási megindítása, a Duna-hajózási akadályainak, — a Vaskapu szikláinak eltávolítása által az összes közlekedési, vasuti és csatornázási rendszernek Budapestről kiágazólag szándékolt kivétel, az országgyűlési Pestre való áttételének sürgetése által nemcsak az ország kereskedését és anyagi erejének emelését kívánta előmozdítani, de a fővárost a haza szívének tekintve, méltó központot kívánt teremteni az ifju és haladó nemzetnek.

A Tiszaszabályozási kezdeményezése és rendezése által a nagy magyar síkságnak „egy kis királysággal feléno területét“ szándékozta — mint ő maga kifejezte — „bűzhöd mocsárból virágzó kertté“ átalakítani, hogy azon faj, melynek emelése életfeladata volt, anyagi erőben is emelkedjék.

De nem folytatom jellemzését annak, hogy mi mindent kezdeményezett és létesített, már ezekből is kitünik, hogy minden alakításában jól átgondolt terv szerint járt el; így volt az politikai irányu cselekedeteiben is.

Széchenyi hátrahagyott levelezései mutatják, hogy nagy czéljainak kivételé végett nemcsak a kormánytól, nemcsak a személyes érintkezésnél volt türelmemben és tevékenységben kifogyhatlan, de évenként számos levelezésében mily rábeszélőleg, lelkesítőleg és buzdítólag hatott egyéb befolyásosabb kortársaira, nemcsak a férfakra, de nemesebben gondolkozó lelkes nőkre is: ennek jellemzéséül számos levelei közül választottam ki egyet, melyet üdvös tevékenységének első korszakában 1829. november 8-án Nagy-Czenkről írt egyik kedves rokonának, Hunyady Julia grófnőnek.

Minden, a mi e levélben foglaltatik, rendkívüli érdekes ma is, rábeszélő és buzdító szavak, nagy igazságok és jellemző élecek vannak benne, melyek negyvenhat év múlva is megérdemelnek, hogy mindenki, ki azokat olvasni fogja, vegye szívére és emlékezzék meg arról, hogy — habár majdnem fél század mult el, mióta e levél iratott, habár annak írja rég elköltözött tollunk, habár nemzetünk nagy megpróbáltatások után alkotmányos viszonyokat él és úra lett saját sorsának: a regeneráció munkája, melyet Széchenyi kezdeményezett, még távolról sincs befejezve és nemzetünk fennállásának biztos sikere csak az esetben remélhető, ha minden nemesebb erő e nagy munka befejezéséhez hazafiai áldozatkészséggel fog járulni.

Széchenyinek Hunyady Julia grófnőhöz intézett levele — melyet e közleményből mutatványul mi is átveszünk — Nagy-Czenken 1829. november 8-kán kelt s így szól:

„Kedves Juliam! Anyai a dolgom, fejem oly tele van és annyira szórakozott vagyok, hogy eszméimet és elveimet néhány dolog fölött

valószínűleg nagy rendetlenségben, egészen rüviden, és ily módon nagyon érthetetlenül fogom előadni. Azonban szükségesnek tartom, hogy némelyek fölött valahára egészen nyilatkozzam. Kérlek, kérlek türelmemre, figyelemre és különösen arra az éles elmeire, mely a női nemnek kiváló sajátja és mely abból áll, hogy még az elhallgatottat is kitalálja és fölfogja.

Minél magasabban születik az ember, minél gazdagabb, értelmesebb és függetlenebb, annál nagyobbak kötelességei embertársai, hazája irányában.

Ki oly szerencsés körülmények között jött a világra, mint mi, annak nagy kötelességei vannak, és az egyenesen rossz emberek és semmirevalónak mondható, ki a rá bízott kincseket elzárja és a közjóért semmit sem áldoz: — ellenben gyöngének vagy butának nevezhető, ha többet akar, mint a mennyi bir, valamint hiu kérkedő és valószínűleg heuszufülló is, a ki magáról azt hiszi, hogy ő tekintély, hasonló Mahomethez, ugy szintén az is, ki magát Zenobiának vagy Corday Charlottenak tartja, és végre büntetésre méltó szerénységet vagy nyomorultságot követ el az, ki semmit sem épít és semmit sem mer önmagától tenni. De fontljuk meg, hogy egyesek mennyire képesek, kik a jót és a nemeset állhatatosan akarják. Vous voyez donc, que je veux, qu'on y trouve un juste milieu.

Gyalázatos, ha valaki magát jobbnak és előkelőbbnek tartja azért, mert a sors neki kedvezett, és nyomorult az, ki magát rangja, czime, vagyona és születése mögött elszínczolja. A legnagyobb ember az, ki a legnagyobb, legnemesebb és legkitünőbb.

De miként teljesíthetők e kötelességek? Isten az embert bizonyára nem negatív, hanem pozitív boldogságra teremtette. A kö azért, hogy nem szenved, még távol esik a boldogságtól, és a paraszt azért, hogy az életnek oly sok örömét, melyet mi élvezünk, nem ismeri, azért nem irigylésre — de sajnálatra méltó.

A legnagyobb boldogság a világon a lélek kiműveléséből áll, ha csak egy állatnak gond nélküliségét nem akarndó boldogságnak mondani. Az ember gondolkozásra teremtett, gyomrát táplálni kell — de szívet is, és különösen lelkét. Emelkedett szellemű emberre nézve egy jó könyv vagy szellemes társalgás szükségesebb, mint marhasz vagy álom. Ezért kötelessége mindenkinek az igaz felvilágosodást mindenütt terjeszteni — ez a mi hivatásunk Magyarországon, mert ez a mi hazánk.

Az eszes és az, ki a földön valami helyest kíván létesíteni, nem fogja erejét és eszközeit szétforgácsolni, nem is ad mindenkinek, ki azért megszólítja, hanem amek erket és eszközöket csupán kevés tárgyra fogja összpontosítani.

Ne feledjük el soha, hogy Magyarország a mi hazánk. Isten bennünket bizonyára nem ok nélkül engedett Magyarországon napvilágot látni, hanem azért, hogy mi erőnköz képest — bármily csekély legyen is az — a világ szépeit és tökéletesítésére közreműködjünk, et là nous avons une forte tâche à remplir, avec cette bonne volonté Hongrie! — Én Magyarországot igazság szerint csunya országnak tartom — nem is a legszebbik; Molnárnak (egy ügyvéd Sopronvármegyében) és sok másoknak modora több mint kellemetlen és unalmas, mert émelvítő. A főnemesség nagyobb része, melynek tulajdonképen kötelessége volna minden szépek és jónak előmozdítására közreműködni, már majdnem rothadt, vagy legalább a rothadt szagot viseli magán. Azonban egy nemesebb lélek nem fogja anyaföldét megvetni rút volta miatt, de fog igyekezni azt szebbé tenni, és Molnár legfeljebb kineveti, gyöttri és kinozza, de a hazát nem hagyja el, hogy a kis Molnárak másoktól fejlődjenek és más képet kapjanak.

De elég legyen mostanra a példázatokból. Minő következtetéseket lehet mindezekből levonni?

Neked, valamint nekem is, meg vannak kötelességeink; de a tied nem oly nagyok, mint az enyéim, mert én gazdagabb, függetlenebb vagyok náladnál, és bár talán nincs több eszem, mint neked, de minden esetre több a tapasztalatom. De neked több kötelességed van, mint pl. komornádnak, Janny kisasszonynak. Mindenkinél kötelességei viszonyaihoz vannak mérve. Az enyéim nem oly nagyok, mint Nagy Péteré, a tied nem olyanok, mint Aspaszié, de a te kötelességeid a tied szűk köréhez, az enyéim pedig a pesti kaszinó dohányfüstjéhez vannak mérve.

A közjóért áldozatokat kell tehát hoznod, de olyanokat, melyeket könnyen, nagy önmegtagadás nélkül hozhatsz; senki sem kívánja ingedet, — és hála istennek, a ferdéségek korszaka lejárt — bár azokat, kik akkor éltek, egész lelkemből csodálom és irigylem és a Codrusok, Deciusok, Curtiusok ma hasznavehetetlen butorokká váltak. A vér ritkán használ, de igenis a sok ember adakozása és munkája.

De a te javad végett is kell az áldozatokat

tatlan ür, melyet sokan oly gyakran éreznek belsejünkben és sokaknak azon aggodalma, hogy senkinek sincs rájuk szüksége és hogy elfecséreljük napjainkat? A hazafiúi érzelmek hijából! Mindentől megfoszthatnak bennünket, a legkedvesebbtől is, a mivel bírnak. A leány soha se lehet bizonyos abban, hogy boldogan fog összekelni; az anyára ugyanannyi gond vár, mint öröm. De a haza mindenkor a miénk!

Könnyű kitalálni, miként kell kezdened,

plaudi et vu séparé des autres. Magyarország a mi bölcsőnk, szebbé tennünk, emelnünk, boldogítanunk kell azt. Családunknak elég eszüköze van arra, hogy azt tehesse. A szegény paraszt — egyesített családi erejéhez képest — eleget tesz kötelességének, ha istennek nagyobb dicsőítésére egy fát ültet. De hogy miként kell az országban egymást pótolni, hol kell kezdeni, melyik legyen az első lépés: a felől barátaimmal, kiket te ismersz, de kiket nem akarok meg-

ver, úgy az egész testet új vérral élteti. Magyarországnak szive Pest és Buda (egy angol a két várost Buda-Pestnek mondja) — persze, hogy a szegény sziv poros és sáros — de ki tehet róla? Ezen nem változtathatunk, de annál inkább kell a bajon segítenünk. Nem tolhatom a szivet máshová — mert ez lehetetlen — de szebbé tehetem.

Az időnek rövidsége miatt többet nem mondhatok; de könnyen kitalálhatod a mondottnak értelmét. Reményem, hogy te nem vélekedel fölölem oly felületesen, hogy azt hidd rólam, hogy én életnek legszebb éveit arra fogom fordítani, hogy végre is egy pár lovat futtassak vagy egy dohánytőzsdét állítsak föl. Azt találok, hogy a pipaszag ép oly kellemetlen, mint az istállószag, és csak nagy önmegtagadással vagyok képes ily rossz szagú intézményeknek, a milyen a lóverseny és a kaszinó — szószólója lenni. Azonban én ártalmatlanoknak tartom ez eszközöket, de elégségesek arra, hogy honfitársainkat medvebarlangjaikból lassankint kicsaljuk, egy helyen egyesítsük, egymás között és műveltebb embe-

rekkel megismertessük. — Még akkor is, mikor a lóról, a birkáról, a tehénről beszélnek velők, lassankint leszoktatom őket előítéleteikről, és biztosíthatlak, hogy néhányan már nem köpnek többé a szőnyegre és sokaknak megrövidítem kissé hosszú füleiket.

En nem ajándékozok szívesen egyeseknek ismert elveim miatt, mert szívesebben mozdita-

nám elő a közjót egyesített erővel. Ez iránt szoltam anyáddal — de mind a mellett nagyon örvendének, ha jelentéktelen ajándékaim, melyekkel téged, Agathát és Luizát meg akarlak lepni — terveimet előmozdítanák.

Adj évenként élethossziglan két aranyat a pesti hölgyserleg részére, és valóban azt hiszem, hogy te jelen viszonyaid között kötelességednek épen eleget tettél. Ni plus, ni moins . . . Luiza adjon ugyanannyit, és Agátha talán három aranyat. Ez a sok szónak rövid tartalma!

Légy oly szíves, kedves Julia, mutasd meg ezt a levelet valamenyny rokonainknak, kikkel találkozol, de egy idegennek se! Nagyon szeretném, ha tartalmát magatok között megvitátnátok és velem értekezétek fölötté — de csak idegennel ne, mert pipaszárrágóinkat egészen megfélemlíteném, ha csak távolról is gyanítanak, hogy tulajdonkép őket nem pedig lovait akarom trairinozni! Válaszolj e levelemre, habár egészen röviden, annál többet értekezünk majd fölötté szóval.

Aztán még egy kérésem is van hozzád, mely elég sajtóságon hang-

AZ ERDÉSZ LEÁNYA.

hoznod, mert a te jövőd előtted úgy, mint az enyém én előttem titok; a boldogság csak az istennek adománya, de hatalmunkban áll a megelégedettséget elérni. Bármí történék is veled, hídd el nekem, kedves Juliám, higgy tapasztalataimnak, hogy lényegesen fog kedélyed nyugalomához járulni, ha ezen rejtélyes tartózkodási helyen, a hol nem tudjuk, honnan, hova és mit . . . nem vonod meg magadtól a kellemes lelki táplálékot, midőn hazádnak boldogítására közreműködöl. Honnan származik az a kiállha-

gy hogy valami okoshoz fogj. Mire vagy képes egymagad? kevésre, úgy szólva semmire; kövess tehát bennünket. Nyomj el minden szenvedélyt, minden tulesapongást, melyek rendszeren szalma-lánggal égnek, és csupán — pour se distinguer — húságból erednek. A magyart úgy is nagy adag húság jellemzi, s ez egyike a legnagyobb akadályoknak, mely utunkba gördül. A legifjabbik, a legtapasztalatlanabbik elől akar jární, mindenki magának dolgozik, mindenki valami újhoz fog, pour être noimmé et pour être ap-

nevezni, sokat gondolkotam. Az emberek neme-sebb fölvilágosítására törekszünk, a mely által a paraszt úgy, mint a fejedelem belátni tanulja — amaz, hogy munkásnak, szorgalmasnak, elégedettnek kell lennie — a másik pedig, hogy mintaképül kell szolgálnia és a legszegényebb pórnak jogait is tisztelni kötelessége. Sokat nem lehet erről szólni; azon kell lennünk, hogy ismereteket szerezzünk magunknak, nyelvünket emeljük, szokásainkat finomítsuk, stb. Minden a szívből ered; ha ez egészséges és erőteljesen

MONTENEGROIAK.

AZ AGORA (VÁSÁRTÉR) ATHENÉBEN.

zik — ird le vagy irad le Károly vagy Luiza által ezt a levelet; tartsd meg az eredetét, de küld meg nekem a másolatát. Nincs időm, hogy magam leírassam és idegen kézzel nem akarom leírni, de szükségem tartom, hogy az ily leveleknek, minőket évenként százával szoktam írni, másolatát megőrizzem.

Adieu!
Nagy-Czenk, 1829. november 8-án.

Montenegró és lakói.

Az a kis területű, de annál zordonabb sziklafélsziget, melyet kopár, meredek szikláról minden szomszéd nép a maga nyelvén „Fekete hegynek” (Montenegró, Kara Dag, Cserna Gora — mind fekete hegyet jelent) nevez, és a mely a „keleti kérdés” rettegett szörnyét sohasem hagyja elaludni, akár béke, akár háboru van, mindig tud beszélgetni magáról. Tavaly még elkeseredett háborúval fenyegette ellenségét, a törököt, ma már a kis ország vladikája mint békés uralkodó jött Cattaróba Magyarországi királyának tisztelni.

Sajátságos kis ország ez a Montenegró! Népe hiszi és akárhányszor be is bizonyította már, hogy teljesen független, holott a török szultán minden áron azt szeretné elhitetni velök és a világgal, hogy ők az ő alattvalói. Ebből a kétféle hiedelemből s az ezekből természetszerűleg következő, hol szelíd, hol kiméletlen kölcsönös kapacitálásból származott a véres küzdelem ama hosszú láncolata, mely gyakran vérel és tüzzel borítá be a „Fekete hegy” kopár lejtőit és barátságatlan sziklólöveit.

Meredek, sivár, terméketlen mészsiklából áll az egész Montenegró. Minden tekintetben méltó folytatása a Karni alpoknak, melyek Dalmáciában már Dinári alpok neve alatt ismeretesek; az egész kis ország olyan, mint a Karst és Dalmácia legsziklásabb, legridegebb vidéke. Misem természetesebb tehát, minthogy lakói a legnagyobb szegénységben élnek; és ez a szegénység képezi szabadságuknak és függetlenségüknek fő támaszát. Minthogy a montenegróiaknak nem sok vesztési valójuk van, kevéssel megelégednek és igen edzett, nélkülözésekhez szokott emberek, a törökök támadásai alatt hónapokig el tudtak portyázni a vadonokban, főleg miután falvaikat sem igen féltették a föl-égetéstől, nem lévén azokban semmiféle értékes portéka. Tulajdonképeni foglalkozásukra nézve Montenegró lakói pásztorok. Legdrágább vagyonukat disznók, juhok és kecskék képezik, mely utóbbiak a leghozzáférhetlenebb sziklákön elrejtve növe bognácsot is föl tudják keresni; szarvasmarhájuk is van, de aránylag nem sok. A hol a körülmények megengedik, földmívelést is folytatnak. De leginkább azért panaszkodnak országukra, hogy a természet nem látta el kénnel és salétrommal, mert azok nélkül nem lehet lőport készíteni, már pedig a montenegróiak csillapíthatatlan éhséget éreznek a puska- por iránt. Náluk nem az arany, hanem a lópor a nervus rerum, s ha egy montenegrói koldus esengő pénzzel megajándékozunk, még mindig levéve tartja rongyos kalapját, s esedezve rimánkodik pár tölts puskaporért.

Az ország lakóinak számát különbözőképen találjuk följegyezve minden statisztikai műben. Egyik korábbi vladika úgy vélte, hogy 100,000 ember fölött uralkodik s azok közül 20,000 fegyverfogható van. Most bátran tehetjük Montenegró lakóinak számát 150,000-re.

Montenegró lakói a déli szlávok népcsaládjához tartoznak. E délszlávok bár különböző elnevezés alatt, mindnyájan ugyanazon egy nyelvet, t. i. a szerb dialektust beszélik, ugyanaz a szép, magas, erőteljes alkatuk van, szokásaik teljesen hasonlítanak egymáshoz — egyszóval mindnyájak ereiben ugyanazon heves déli szláv vér buzog, s valamennyiüket ugyanazon heveskedő, lázongó, harcias szellem és hajlam jellemzi. Horvát-, Tótország-, a Bánság és a volt Szerb vajdaság szlávjai szintén e nagy népcsaládhoz tartoznak. E különböző alfajok közt a különbség oly csekély, hogy felületes vizsgálódás mellett jóformán föl sem tűnik.

A montenegróiak szokásai és erkölcsi majd minden tekintetben azonosak egy a török-mint a magyarországi szerbekével, s a ki ezeket ismeri, nagyjában ismeri a montenegróiakat is, csak épen hogy az utóbbiak kissé vadabb, durvább lelkületűek. A montenegróiak merészek és harcias szelleműek. Fegyvereiket mindig

magukkal hordozzák, mint a hyénák fogaikat, s mindenki, még a földműves és pásztorember, a koldus és a legkisebb gyügyermek is, ha valami uton-módon vagy egy rozsdás pisztolyra tehetett szert, egészen a fogakig föl van fegyverkezve. Mint majd minden harcias és egyszerűszemű szegény, pásztorpó, egy amontenegróiak is vendégszeretők, s vendégek tisztelőre legjobb kecskéjüket vágják le, melyet ők is épen ugy szoktak elkészíteni, megsütni és megenni, mint azok a kecskehüsvők, kiket az öreg Homér megénekelt. Mindamellett a montenegrói rabolni és veszekedni is nagyon szeret. A vérbosszu mely gyökeret vert náluk, s az utóbbi vladikák hiába igyekeztek azt népek lelkületéből kiirtani. Bár szegények, bár örökös küzdelemben állnak hálálatlan földjükké, a nyomorral, szűkösséggel s azonkívül a törökökkel is, és így kedélyök általán véve szomorúságra hajlandó, mégis gazdag költői ér van bennök. A költészet és dal mindig fölvidítja őket. Megénekelnek mindent, a mi kezök ügyébe esik, de költészetök legfőbb tárgyát mégis a törökökkel szemben tanúsított hőstetteik képezik. S ha tegnap egyik vagy másik montenegrói hős valami ügyes fogást vagy hős tettet vitt véghez a törökök ellen, annak dicsőítésével ma már elkészült valamelyik guzliár (czitera-játszó) és röfös hosszú dalban énekl meg faluról falura ez országos nagy eseményt. E dalok azonban, még az olyanok is, melyek tárgya teljességgel nem szomorú, az egyházi és temetési ének között képeznek közép fokozatot s melancholikus dallamukat csakis a közbeszurt harcziáltások teszik élénkebbé.

Házai, vagy jobban mondva kunyhóik belső berendezése a lehető legegyszerűbb. A házak olyan formán vannak építve, mint a havasi kunyhók Szavoyában és Svájc francia völgyeiben: durva kődarabokból til-tul összerakott falak, cserje- vagy szalmafedelkekkel s ablakok helyett lőrészekkel. Azért nem szükség nagyon megijedniük és sajnálkozniuk, mikor az újságból ott olvassuk, hogy a törökök egyik-másik montenegrói falut tüzzel-vassal elpusztították, vagy egy egész völgyön égetve és pusztítva vonultak végig. Ha egyszer a montenegrói nyáját a hegyek közé terelhetette, nejt és gyermekeit a hegyszakadékokban biztonságba helyezte, lőporát s néhány megkapargatott huszát vagy épen aranyát zsebre dughatta, nincs oka többé falujával törődni.

Még Cetinje is, Montenegró fővárosa, összesen néhány épületből áll. Az egész Cetinje tulajdonképeni magyát egy zárda képezi, melyet a korábbi vladikák azért választottak székhelyül, hogy a törököktől elég távol s meglehetősen biztonságban voltak, s váratlan meglepetésektől nem igen tarthattak. Így épült azonban lassanként egymásután a zárda körül az a néhány kunyhó és ház, melyek Montenegró fővárosát képezik. Az erős falakkal körülvett zárdat a „fekete Ivó” alapította 1478-ban. Meredek szikla lábainál emelkedik az, melyen magas kerékrony áll. A zárda templomában őrzik I. Péter szent vladika sírját s a kincstárban Mahmudnak, Ivó egyik renegát utódának koponyáját mutogatják. A fejedelem palotája egyemeletes, magas kőfallal kerített kőépület.

Erdei csendélet.

Zöld erdő mélyében, lombos fák árnyában áll az erdész laka, mint valamely csendes madárfészek. A szél ellen megvédik a hegyek és a sudar erdő, mely fölvetési leveleivel a légáramlatot a fák csúcsaira, hogy azon surranjon végig suhogó szárnyával, a nap ellen megvédi a sűrű folyondár, mely befutotta szép faragott falát és az oszlopos eresz, mely mintha megdőle volna a ház szeméinek, messze előre nyulik a virágos ablak fölött.

Az öreg erdész kis családja lakik e magányban, távol a falutól, melynek harangja is csak csendes esthajnalon hangzik el ideig, mintha égből jönne.

Az erdő ibolyái és gyöngyvirágai között itt nyílik az erdő legszebb virága, az erdész leánya. Szép, tiszta és ártatlan, mint többi testvérei ott a zöld erdőben. Az a nyugalom, az a szelid béke, mely az erdő felett és a ház tájéka elterül, szívében is megvan. Lelke gyanutalan, mint azok a kis madarak, melyek oda szállnak az ablak párkányára, hogy a leánya

gyöngéd kis kezéből kendermagot és kenyérmorzst kérjenek. Ott szokott ő ülni az ablak széles padkáján kitérsel kezében, melyet néha ölébe ejt, hogy kitekintse az erdő felé, nem jön-e még atyja?

Az öreg anyóka benn ül a szobában, simára megfésült szőke guzalyáról hosszúra eresztve a selyemsima szálakat. Nem ügyel a lányra, nincs mitől félni, nincsen itt rossz ember és hogyha volna is, mit árthatna a kis teremtesnek? — hiszen ha az rá tekintene azoknak a szelid, semmi roszt nem sejtő gyermekszemeivel: imádkozni tanulna meg azonnal, mint egy Madonna-kép előtt.

Ott fekszik szunyadvá a kandur mellett. Mintha jelképe lenne annak a boldog esendőletnek, mely e házban honol.

Sejti-e a lányka, hogy ez az ő házuk, a megszokott apró örömmökkel, melyeken túl nem terjed a vágya, — csak egy apró sziget azon a nagy tengeren, melyet életnek nevezünk, s melynek örökké háborgó hullámai vannak? Gondolja-e, hogy majd jön egy idő, mikor az a csendes szív egyszer csak megmozdul odabenn, ismeretlen titkos vágyak kelnek benne, melyeknek a nevét se tudja, s hogy egyszer vége lesz annak a nyugalomnak, mely most oly boldogul teszi? Tudja-e, hogy őt, az erdő virágát átplántálják innen, idegen, ismeretlen földre, hogy mint a tolladzó madarat kiröptik a csendes szülői fészkekből s neki is el kell indulni azon a nagy uton, melyen nem tudhatni, boldogság vár-e rá, vagy boldogtalanság? Lesz-e idő, mikor vissza vágyik ide, a csendes erdőbe, virágos ablakába, — avagy felfalálva megérdemelt sorsát, csak édes megnyugvással, áldva gondol vissza az erdei lakra?

Athéne hajdan és most.

Mikor Görögország a török járom alól felszabadult, s első független királyát a bajor uralkodó családból nyerte, a királyllyal sok bajor vándorolt be Görögországba és annak fővárosába, és így azt a helyet is, hol a mostani Athéne fekszik, a bajorok választották, de választásukat nem mondhatnók szerencsésnek. A helyett, hogy a várost az Akropolisz mögé a tengerpart irányában építették volna, teljesen kitették azt az északi szél hideg fuvallmainak; és a helyett, hogy a Thesaeus városa iránt való mély tiszteletben Hadrianus császárt utánozták volna, időmálan épületeikkel majdnem teljesen elborították a hajdanok nagyszerű romjait.

Az új Athéne a réginek árnyéka sem lehet; bármely irányban járja végig az ember a várost, s bármely oldalról tekintse is meg azt: úgy fogja találni, hogy nem egyéb, mint egy óriás falu vagy legfeljebb mezőváros, melyben közel 50,000 ember lakik, de a mely nélkülöz minden határozottabb irányt, minden komolyabb jeleget. A környező szép, költői, valóban görög természet közepette csupán e nagy német város zavarja meg a klasszikus összhangot.

Az új Athéne utcáinak igen sajátosságos arculatuk van. Az utazó hiába keresné azokban Nápoly utcáinak lármás rendtelenségét vagy London utcáinak rendszeres, kimért tevékenységét. Athéne tökéletesen olyan városnak tűnik föl, melyben az emberek nem tudják, hogy mit tegyenek; a férfi lakosság egész nap hosszát az utcáikon tanyázik, a napon sütkérezve nagy csoportokban; a kereskedők fellábal boltjukban, fellábal pedig kiinn az utcán állanak s még alkudozás közben is más egybekről fecsegnek. Athéne mai lakóit leginkább szemügyre lehet venni az Agorán, a régi Athéne „Forum”-án, mely a mostaninak egyszerű vásártérül s egyszerűsége s a helyül szolgál. A környékből helységek lakói is e helyen szoktak összegyülekezni festői öltönyeikben.

A mostani Agora nem a régi híres Agorája; ez romlatag sátrakkal és bódékkal tele tömött szemetes, piszkos vásártér, míg a régi Agora az akkori világ legműveltebb népének szolgált gyülekező és tanácskozó helyül. Most itt árulják, a világ majd minden áruinivalóját, az ázsiai vaskos fügektől kezdve Páris legfinomabb illatszereit. A vásártér minden oldalán a hajdanok visszamaradt kisértetei láthatók: a szelek tornya vagy Andronicus fővényórája, egy nagy nyolczszögletű épület s ott van Minerva

Archegetis oszlopocarnoka s több érdekes és nevezetes régi épület.

Itt sétálnak föl s alá délutánokent városiak és falusiak egyaránt. A férfiak szépek, szabályos idomuak, de a nők, különösen a falusiak, többnyire rútak. Középtermetűek, vaskosak, viharverte, napégette arczal, úgy hogy nőieség nem sok van bennök a szó nemesebb értelmében. Ellenben a kereskedő fanarioták közt, kik Ázsiából származtak ide, ha vérték tisztán megtartották, igen sok a szebbnél szebb nő.

Bár a nemzetiségi és társadalmi ellentétek Athénében sokat simultak már, két határozottan különböző és külön álló társadalmi osztály ma is létezik ott: a fanariota és a tulajdonképeni görög társaság, melyek közül az előbbi már európai műveltséggel bír, ellenben az utóbbi csak mostanában kezd el eltanulni.

Mennyivel más nép lakta e várost előző két-három évtizeddel, mikor Athéne volt a világ műveltség lobogó fátylaja, melynek fénye sokszor szövöttekül szolgált ama sötét uton is, melyen az emberiség a mostani polgárosultsághoz eljutott!

Az úszó város.

Verne Gyula regénye.

V. Fejezet. Párbaj: istenítélet.

Akar sejtette Fábian, habár csak öntudatlan is, a szerencsétlen dalosnó kiletét, akár nem: oly mély benyomást tett az reá, hogy egész valója reszketett tőle. Rendkívüli izgatottsága valami kitértést követelt, hogy szabaduljon magától.

Fábian tudta, hogy a pipázó teremben rendezen kártya s koczkajáték foly; tudta, hogy ott azon ember viszi, egyik, a főszerepet, a ki őt a futó versenykor megsértette volt, s a kinek megígérte tudt magában, hogy felfofozza még.

E két tény: a játék izgalma, s a boszu ez ember iránt, a játéktérbe csalta őt; játék közben legkönnyebb összeveszni, okot vagy ürügyet találni a vitára, a sértésre, ha kell a párbajra. Hátha még azt is jeltette volna: hogy ez az ember épen Harry Drake, a ki tőle boldogságát elrabolta!

Meg fogja tudni nemsokára az is.

Oda ment tehát; mily eredménytel: meg fogjuk látni.

Délután volt; s Fábian barátja, ki nekünk e történetet elbeszéli, barátját ismét nem találván szobájában, keresésére indult. Többi közt a játékszoba mellett is elment, de be sem nyitott volna, mert egyikök sem szokott oda járni, a hol csak vastag pipafüst s a szenvedélyek legrosszabbika uralkodott. A mint azonban épen az ajtó mellett ment volna el, erős szóváltás hangzott ki a teremből, a mi magában épen nem lepte meg, — de meglepte az, hogy a zajos beszéd közt a Fábian hangjára vélt ismerni. Mit keres itt Fábian? Talán ellenségét akarta fölkeresni — s a katasztrófa, melyet eddig elodáznai sikerült, nem kerülhet ki már tovább?

Nyugtalanul nyitott be a terembe. A keveredés épen akkor érte el tetőpontját. A játszó gomolygában Fábianra ismert. Talpon állott s szemben Drake Harryval, ki szintén állott, mint ő. Kétségkívül valamely vérg sértő szót mondhattak egymásnak, mert a Fábian keze magasra volt emelve, mint a ki pofot készül adni; s hogy szándékát nem teljesíthette, csak azon mult, mert e perczben Corsican kapitány, ki eddig néma szemlélője volt a jelenetnek, megragadta barátja karját.

De Fábian elfojtott, dühtől tajtékzó ajakkal, metsző guynnyal szólt ellenfeléhez:

— Olybá veszi e szándékolt pofot, mintha megragadta volna?

— Olybá, — felelt az, — s itt a névjegyem.

Igy hozta össze a kikerülhetetlen végzet e két halálos ellenséget, s most végre meg kelle

tudniok: mi számadásuk van egymással tulajdonképen?

Drake a Fábian lábához dobta névjegyét. Ez fölvette — nem kerülhet el, bár, nem tudta miért, undorral s iszonytal nyult hozzá. Két barátja is halvány volt; ők tudták — s el nem háríthaták — az iszonyu kitértést. Végre Fábian egy pillantást vetett a névjegyére. Elolvasta. Egy bős ordítás, a vad állat üvöltéséhez hasonló tört fel kelébből.

— „Harry Drake!” — Ön, ön, ön az?

— Igen is, én vagyok Mac Elwin kapitány uram, viszonzá ez, hideg nyugalommal.

Telhat ismerte! tudta, hogy mivel utazik együtt e hajón, mely elég nagy volt egy város népét befogadni s akárhány dráma színhelyül szolgálni — de szűk volt két ilyen ellenségnek.

Fábian barátai szeliden elvezették. Ő volt a sértő fél, neki kellett a formaszert kihívást bevárnia; önként értetett, hogy két barátját választá segédekül, s az ügy elintézését rájuk bízta. Mit gondolt ő a párbajjal, mit életével? Más eszmék tölték el lelkét. Ha Drake a hajón van: itt kell lenni Ellennek is. Ellent erőszakkal adták ez emberhez, szívet szétzúzták, s ily emberhez kényszeríthették. Megtarhatta-e lelke épségét, egyensúlyát? nem kellett-e megszakadnia szívének — vagy megbomlani elméjének? nem kellett-e megörlőnie? — Hah! a hajó kísértete, a feljáró lélek, e bolyongó szerencsétlen teremtés, a szivszaggató ének dallója — ha csakugyan ő! Szegény, szegény Helén! Ezért vonzódt tehát oly ellenállhatatlanul hozzá! Ez volt a delejes erő, mely a fedélzeten a fekete asszonyhoz, a sötét folyosóban a dal vékony szálához vonzotta, kötötte őt!

Ime a következtetések összefüggő láncolata, melyekből Fábian ki nem bontakozhatott többé.

Barátjait ismét másnemű aggodalmak foglalkoztatták. Világos volt, hogy bár Fábian volt a sértő fél, az összeütközést Drake idézte elő, szándékosan. Ő tudta, hogy ellenfele ugyanaz, kit élete boldogságától rabolt vala meg; a gonosz-lelkűek azt, a kit megbántottak: ráadásul még gyűlölni szokták; s Drake gyűlölete egész dühével fordult ez ember felé, a kit boldogtalanná tett. A Fábian neve egy irtozatos szemrehányás volt ellene: ő e nevet, azzal együtt a ki viselte, meg akarta semmisíteni, hogy a szemrehányást elhallgathassa vele. Mint a professzionus kártyások rendszeren, verekedő, párbajkereső is volt. Kitiönön vívott, karddal és törrel. A gonoszok hideg vére volt egyik előnye. Kereste hát Fábianál a vitát; már a futó versenyenl is ő kereste, most pedig, mint Corsican tanuja volt, könnyü ürügyet adott Fábiannak, hogy őt megsérthesse. Fábian bele ment a tőrbe, a melyben mindent vesztethett, de semmit sem nyerhetett. Mert ha ellenfele győz, életét veszíti; ha ő győz, s megöli ellenfelét: ezzel is csak áthághatatlan gát emelkedik közte s Helén közt. Társadalmi s erkölcsi fogalmak szerint senki sem veheti nőül azt az asszonyt, a kinek férjét párbajban megölte, ha nem is az asszony volt a párbaj nyilvános oka.

Ezekről beszélgetett a két barát, Corsican kapitány szobájában, a hova az ellenfél segédeit várták a sértést követő reggel. Délfelé megérkezett a két segéd; egy yankee-czimborija s kártyapajtása Drake-nek, és J. orvos.

Meglevén állapotja, hogy Mac Elwin kapitány a sértő fél, a mennyiben nyilvános pofot szánt Drake Harrynak, a ki azt olybá vette, mintha megkapta volna, — természetes, hogy a kihívás, s azzal együtt a fegyver, hely és idő meghatározása is ez utóbbi illette. A Mac Elwin kapitány barátjainak semmi ellenvetésök nem volt.

— Mac-Elwin kapitány kész elfogadni?
— Mindent.
— Drake Harry barátunk kardot választ.
— Igen jól van; s hol lesz a hely? Kétségkívül New-Yorkban?
— Nem, uraim: itt a hajón.
— Jól van. S mikor? Holnap reggel?
— Még ma este; hat órákor, a hátulsó gép dobja mellett; akkor üres lesz a tér, mindenki az ebédnél fog ülni még.
— Jól van. Ott leszünk.
Ezzel elváltak.

Mac-Elwin Fábiannak egészen kedvére volt, hogy nem kell New-Yorkba érkezétkéig várni, hogy a párbaj, mely után boszut líhegve sovárgott, még aznap megtörténhetett. Ő is kitünő kardvívó volt, s barátainak nem volt semmi okuk őt félni, ha csak dühe nem fogja lefegyverezni s hidegvérű ellenfele hatalmába adni.

Egyébíránt mindenre készen kelle lenniök, s Pitferge orvost, barátjukat különben is, bizalmukba vonták s meghívták a párbaj színhelyére, sebesízümereivel.

Délután az ég beborult s nagy vihar előkészületei látszottak az égen. Sötét terhes felhők gyülekeztek, összetolulva minden irányból.

Öt órákor ebédre csöngtek. Mindenki sietelt elfoglalni helyét az étteremben. Hét ember távollétét senki sem vette észre: a két ellenfél, négy segéd s a hetedik Pitferge orvos volt.

Fábian, két segédével s az orvossal, volt első a kijelölt helyen. Három negyed volt hatra. A vihar egész fenyegető mivoltában jelentkezett; irtozatosan fújt a szél, a felhők távoli moraja mind közelebb-közelebb jött, dörögve, s villámok cikáztak. A zápor még nem zúdult meg, de minden perczen lehetett várni kitértését.

Néhány percz múlva érkezett az ellenfél is. A yankee hozta magával a kardot. Közönséges vivó kardok voltak, markolatukon védő kosárral, de erős, hosszú, s hajlékony vasúak. Mig Corsican kapitány hozzáértőleg vizsgálta, próbálgatta őket, és aztán a yankeenek engedett választani közülök: a két ellenfél neki vetkezett.

Most tűnt ki, hogy Drake balkezű; a mi nagy előny, a jobbkezű s hasonló ellenfélhez szokott vivó fölött. Fábian észre sem látszott ezt venni. Lelke nem volt ott. Mégis, midőn a kardot kezébe vette s megsuhintotta, mintha egyszerre visszatért volna eszmélete, lélekjelenléte, sőt higgadt megfontolása is. Szembe állottak.

A hely nagyon szűk volt; lehetetlen volt akár előre, akár hátra, egyenl többet lépni. Helyben kellett vivni.

Corsican adta a jelt:

— Rajta, uraim!

Az első csapás megmutatta, hogy Drake és Mac-Elwin körülbelül egyenlő erejű ellenfelek. Mind a kettő gyakorlott, erős és biztos volt. De a mitől Fábiant barátai féltették: hogy dühe által elragadtatja magát, s hideg vérű ellenfelének kezeibe szolgáltatja: az nem következett be. Épen ellenkezőleg, Fábian teljesen közönyösnek látszott a dolog kimenetele iránt; mintha nem élethalálra menne, csak tompa kardokkal való gyakorlatra. Ellenben Drake azzal a szándékkal jött a vivó helyre, hogy ülni fog — s e fölött gyilkosság mohóvá, indulatosá tette. Az előny, szemmel láthatólag, a Fábian részén volt.

Az első roham néhány perczig tartott; de egyik sem kapott sebet, még karcolást sem. A segédek pihenőre adtak jelt, mielőtt a küzdők egy második, talán végzetesebb összecsapásra mennének.

A vihar egész erővel kitért már. A zápor zuhogott; a villámlás egymást érte; a dörgés pedig egy percre sem szűnt meg. Igazi itélet-idő.

Néhány percz múlva Corsican kapitány jelt adott új összecsapásra, mely ezuttal sokkal dühösebb volt az elsőnél. Drake vezetett indultal támadott; míg Fábíán bámulatos hidegvérrel s bizossággal védte magát. Drake egy határozó támadást mért most, oly vágást egyenesen ellenfele kebelének, mely vagy halált okoz, vagy magát fedetlenül hagyja. Fábíán félkör vágással háritotta el magát a csapást, s e perczben megöhlhetett volna ellenfelét. A helyett a kardot kiejtette kezéből s felemelt kézzel állva maradt. A feje fölött cikázó villámok fénye még rémesebben tüntette föl sápadtságát.

Mi lelte? Sebet kapott volna, a nélkül, hogy barátai észre vették? Elképedve állt ott s hátrátárodott, míg karjait előre nyújtotta.

— Védje magát, kiáltá dühösen Drake.

De Fábíán nem figyelt rá. Szemeit egy

vált volna, abban a helyzetben s állásban maradt, fenyegetőleg fölemelt jobbjaiban magásra nyuló kardvasával. De az arca szénfekete volt.

A szerencsétlen, fölemelt kardjával magához huzta a villámot.

Helén kibontakozott a Fábíán karjaiból s férjéhez közelgett. Végtelen szánalom tükröződék szelid vonásaiban. Kezével gyöngéden érinté vállát; de e gyöngé érintés is elég volt a test egyensúlyát megbontani; élettelenül esett össze.

Csakugyan a villám ütötte-e meg, mint Pitferge orvos állította, vagy szívében egy ér szakadt meg, mint a hajó-orvos vélte a bonczoláskor: bizonyos, hogy halva volt.

S Fábíán mégis ment volt attól, hogy ő ölte volna meg.

(Vége követk.)

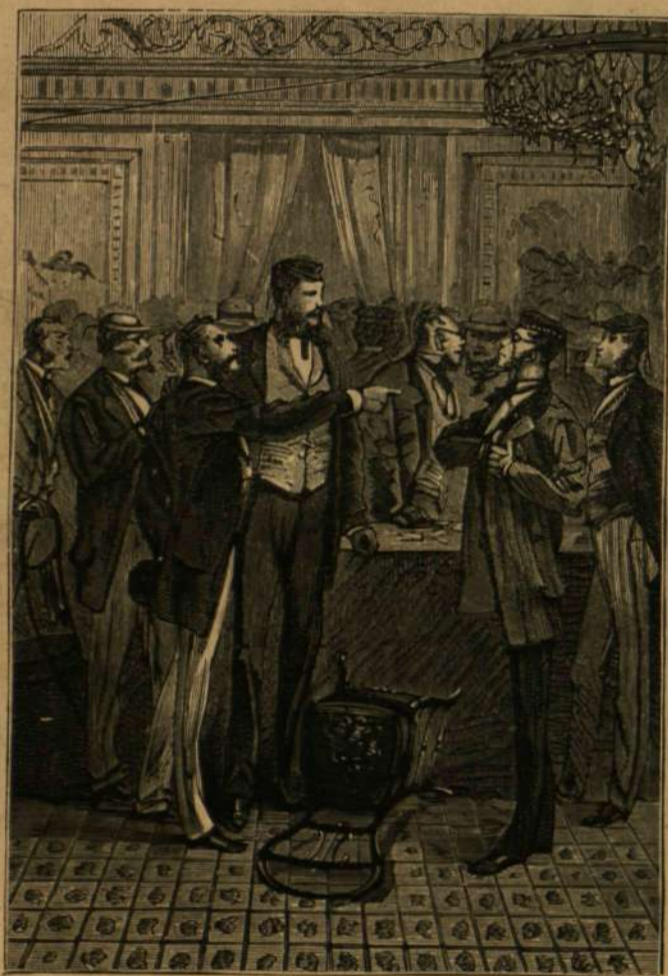
Egyveleg.

— Sardanapal könyvtára. A „Daily Telegraph“ nyomán Pulszky Ferenc a következőket közli az „Archaeologiai Értesítő“-ben: Azon régi emlékek közt, melyek

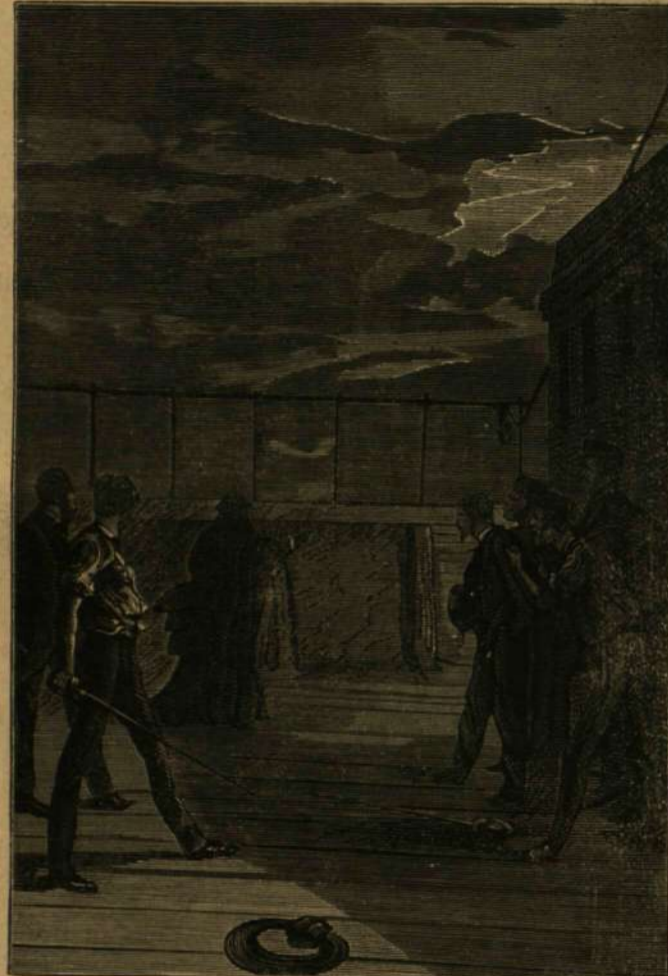
küzetéséről a paradicsomból, szól. Epikus szélességgel van mind ez elmondva, különösen a sátán lázadás; az ember teremtése is hosszasanban adatik elő, mint a Genesisban, az Isten hosszú beszédében inti s tanítja az első embert stb. Ezenlelet a legnagyobb feltűnést gerjesztette Angolországban, hol ez agyagtáblák teljes megfajátását érdekeltséggel várják; eddig csak Smith leveléből a „Daily Telegraph“-hoz ismerjük e nagy felfedezést.

Uj divatu kerestet. Egy virginiai uri ember közelebből kihirdetve egy washingtoni újságban, hogy fiatal hölgyekkel házasságkötés céljából levelezésbe akar bocsátkozni s egyuttal hozzátevé, hogy 40,000 frt évi jövedelme van. Később aztán ugyanazon lapban jelent, hogy a kihirdetés költségeit duplán visszanyerte azért, hogy a hozzá intézett leveleket csomagolási papír gyanánt eladta s ezenkívül a fényképekkel is kapott vagy száz forintot, hanem e nyereségének némi ellensúlyozásául tizenhat esetben fenyegettek azzal, hogy arcját vitriollal öntik le s hatan akasztották pert a nyakába házassági ígére megszegéséért.

A földgömb népessége, egy legújabb megjelent németországi statisztikai munka szerint, keresszámában 1397 millió szabatossabban számítva 1,396,842,000 lélek. 2,448,769 német négyzetmérföldnyi területen. A lakosok számának felénél több, azaz 798,907,000 Ázsiára

A kihívás.

A fekete asszony közeledett.

AZ ÚSZÓ VÁROS.

pontra szögezve, mozdulatlan állott. A többiek is, maga Drake is, önkénytelenül követték tekintete irányát.

A fekete asszony, halott-halaványan, kiterjesztett karokkal közeledett a viaskodók felé.

Fábíán tárt karokkal, e jelenség által lebölvölve állott. Drake, ki egy perczig szintén elképedt, dühösen fordult a közelgő felé, s fölemelt karral, fenyegető mozdulattal rákiáltott:

— Hogy mer ide jönni? Távozzék! Menjen vissza szobájába!

E perczben egy iszonyuan vakító villámlás hasította az eget, a levegőt, közvetlen felettök. Az egész fedelzet mintha egyszerre lángba borult volna. Villám, csattantás, mennydörgés: mind egyszerre következett meg. Borzasztó kénközság töltötte el a levegőt.

Mindenki megrázkódott, megtántorult. A segítők közül egy vagy kettő térdre is bukott, de csakhamar ismét talpon volt. A fekete asszony egyenesen Fábíánhoz futott, a ki őt karjaiba fogta föl. Drake Harry pedig — minthé kövé

ket a híres Layard Nimive királyi palotájának romjaiból kiásott, igen nevezetes helyet foglal el Sardanapal királyi könyvtárának egy része. Ez mindjárt, a mint a Britisch-Muzeumba került, magára vonta a tudósok figyelmét, kik a mint lassan-lassan megtanulták az ékíratos nyelvét, a legnevezetesebb adatokat lelték az égetett agyagdarabok írásaiiban. Smith György, mások közt, ily téglán találta az özvönzről való hagyományoknak chaldeus vagyis inkább akkadi versióját, mely annak idejében oly feltűnést gerjesztett, hogy a „Daily Telegraph“ londoni hírlap szerkesztésége a fiatal tudóst a lap költségén Mesopotámiába küldte, hogy ott Layard ásatait folytassa. Smith csakugyan ismét sok ily ékíratos téglát talált s hozott vissza, melyekből kitűnik, hogy Sardanapal az Erech városának régi templomában őrzött óskori irományokat palotája számára lemásoltatta. A nyelv, melyen ezen emlékek írva vannak, nem az assyri; a tudósok jelenleg ezt akkadian nevezik, legjelesebb értelmezője Smith György Londonban s Oppert Párisban. Azon égetett agyagtáblák, melyek ujonnan Londonba kerültek, folytatásai s kiegészítői az előbbieknak; itt akadnak a bábéli torony tradíciójának bő leírására, s végre egy még nevezetesebb táblára, mely t. i. a Genesis első fejezeteinek megfelel, s a világ és ember teremtéséről, az angyalok lázadásáról, az eredeti bűnről s az ember

esik, nem egészen egy negyede 302,973,000 Európa-ra míg a maradék Afrika, Amerika s Ausztrália közt oszlik meg és pedig: Afrikára esik 206,007,000, Amerikára 84,382,000 s végre Ausztráliára 4,563,000. Atlag a földgömb minden négyzetmérföldjére 577 lakos jut. Európában azonban a népesség sűrűsége majdnem háromszor akkora mint a középszám, t. i. 1684 lakos minden négyzetmérföldjére német mértföldön. Ázsiában egy négyzetmérföldön 982 ember lakik, Afrikában 380, Amerikában 112. Ausztráliában végre 28. — Ezen számosportok érdekessége annál nagyobb, mivel azok a legújabb, részint hivatalos kimutatások, részint tudományos kutatások eredményeit tekintethetők.

A hóhér díja Darmstadtban következőleg volt megállapítva hajdan: Egy gonosztervű olajban megfőzni 24 frt. Első embert fölnyélteni 15 frt. 30 kr. Egy lefejezés 10 frt. Kerékbetörés 5 frt. Egy embert négy felé szakítani 18 frt. Akasztás 10 frt. Egy boszorkány megégetése 14 frt. Az akasztókat a hátra, homlokra, vagy az arca égetni 5 frt. Valakinek orrát, fülét levágni 5 frt. Az ily dolgok mai nap mesének tetszenek, pedig e tételek mind egytől-egyig hatóságilag voltak szabályozva.

Fölfedező utazások 1875-ben.

A jelen év, legalább a folyamatban levő előkészületekből ítélve, s a világ különböző részeiben már is buzgóan fáradozó expedíciókat is tekintetbe véve, kiváló helyet fog elfoglalni a földrajzi kutatások és fölfedezések történetében.

Az előkészületek nagy terjedelménél s ama merész, talán életkockázató feladatnál fogva, melynek megoldását célul tűzte maga elébe, kétségtelenül az angol északsarki expedíció érdemi meg az első helyet a többiek között. E nagyszerű vállalatnak, melyet az angol kormány bőkezűsége s tudomány szeretete hozott létre, és a mely május második felében fog elindulni nagy utjára, célja és általános jellege többször volt már ismertetve a lapokban. Két hajó van számára igen czélszerűen felszerelve: a „Discovery“ és az „Alert“. A főparancsnoksággal Nares kapitányt, a „Challenger“ volt parancsnokát bízták meg, s másodparancsnokul Markhamot, a híres sarkvidéki utazót és tudóst adták melléje. Az expedíció a Smith-öblön át fog a sark irányában előnyomulni, egyenesen észak felé tartva, s nem térve ki sem jobbra, sem balra. A sarkokat környező és elborító „nagy titok“ fátynalán sokszor, de sikertelenül megkísérelt föllebbentése érdekében csak szerencsét kívánhat e vállalatnak a tudomány minden barátja. A berlini földrajzi társulat szintén szándékozik egy kisebb rendű expedíciót utnak indítani Grönland keleti partján fölfelé, mely aztán a titokszerű „sarkvidéki nyílt tengeren“ találkozni fog az angol expedícióval.

Továbbá Rickaby nevű fiatal angol „sportsman“, ki 1873-ban „Eric“ nevű hajóján a Baffin-öbölben tett nagyobb utazást, tavaly pedig a Spitzberg-szigeteket látogatta meg, az idén újból egy hajót szándékozik felszerelni, hogy azon ismét a Baffin-öbölbe s onnan tovább a Smith-öbölbe ránduljon föl. Híre járt annak is, hogy Payer hadnagy, az osztrák-magyar északsarki expedíció egyik jeles parancsnoka, szintén előkészületeket tesz arra nézve, hogy Grönland belföldi hatalmas glaciereit keletről nyugotig keresztül utazza és megvizsgálja. Nincsen biztos tudomásunk Payer hadnagy ebbeli szándékáról, bár ilyesmirel a múlt év utján csakugyan sokat beszéltek, hanem ha ezt a tervet valaki bármikor is megvalósítja, észleletei és följegyzései a természettani földrajz terén megbeosúlhetetlen szolgálatokat fognak tenni.

Az örökös hó birodalmából az örökös napfény tájaira ugorva át, úgy fogjuk találni, hogy Afrika és Ausztrália összes ismeretlen részeinek átkutatása tervbe van véve. Az e földrészekben fáradozóknak élén Cameron hadnagy áll, mint a pár év előtt elhalt Livingstoneknak e téren törvényes utóda. Ő, mint a „Livingstone East Coast Expedition“ vezére, 1872. novemberében hagyta el Angolországot s 1873. márcz. 24-kén érkezett Afrika keleti partjára. Ez az expedíció el volt látva mind azzal, mi a még akkor élő Livingstone támogatására és fölségelésére szükségesnek látszott, s bár a nagy utazó előbb meghalt, hogysem őt Cameron fölkereshette volna, ez utóbbi folytatta fölfedező utját a földrész ismeretlen belsejében, s az eddig elért eredmények után itélve, Livingstone megkezdett művét aligha be nem fogja fejezni. — A „német afrikai társaság“ szintén egy expedíciót szándékozik Homeyer kapitány vezetés alatt Közép-Afrika átkutatására utnak indítani. — Két más expedíció van utban Kairóból a Niluson fölfelé, azzal a szándékkal, hogy a Felső-Nilus vidékére utat nyissanak és a sivatár helyeken kutakot ássanak. Egyik a két expedíció közül az Albert-Nyanza tavát is gondosan meg fogja vizsgálni. Egy harmadik expedíció föld- és ásványtani szempontból szándékozik tanulmányozni a Nilus és a Vörös-tenger közt eső vidéket. Végül Afrika nyugoti partján egy angol és egy német fölfedező expedíció működik. Az elsőt „Livingstone Congo Aid Expedition“ név alatt állami segélyből és magán adakozásokból szervezték Angolországban, s 1872. nov. 30-án indulván el hazulról, 1873. apr. elején Bombében volt, Afrika nyugoti partján, de még ez ideig nagyobb eredményt nem tudott kivívni, részint az ottani égjeli viszonyok, részint pedig a fölfogadott néger szolgák megbízhatatlansága következtében. Földadata főleg a Kongó (Zaire) folyó megvizsgálása lenne. Ugyane földadat megoldására vállalkozott a német „Kongó expedíció“ is,

melyet szintén a berlini földrajzi társulat kezdeményezésére alakult „német afrikai társaság“ szerelt föl és indított utnak 1873. május 30-kán dr. Güssfeldt Pál vezérlete alatt. E vállalat mindjárt eleinte szerencsétlenül járt, mert hajója Sierra Leone partjain törést szenvedett s vizsgáló műszerek és a fölszerelés nagy része oda vesztett. Az expedíció tagjainak egy része mégis folytatta utját a földrész belseje felé, csak hogy még eddig kevés eredménnyel. Valószínű, hogy az utóbb említett két expedíció ebben az évben fog tulajdonképeni céljának és földadatának kivételéhez fogni, mely abban áll, hogy a Kongót, Nyugat-Afrika e hatalmas, de még eddig nagy részben ismeretlen folyóját, a mennyire lehet, a forrásáig megvizsgálják, mely híhetőség a Livingstone által fölfedezett közép-afrikai „nagy tövdek“ valamely ismeretlenebb részében lesz föltalálható.

Görögország és Kis-Ázsiát tudományos, főleg régészeti szempontból szintén át fogja kutatni egy német tanárból alakítandó expedíció, mely Christ müncheni egyetemi tanár igazgatása alatt fog működni.

A távol keleten a mennyei birodalmat (Khinát) ismét számos fölfedező szándékozik megtámadni. Browne Horác ezredes Yunnan tartományt fogja megvizsgálni, s utjában oly tiszték fogják követni, kik képzettségükkel fogva a tudomány minden ágában érdekes észleleteket tehetnek és igen sokféle természeti tárgyakat gyűjthetnek és irhatnak le. Azután Momeint és Talifut keresik fel. Az utóbbi helyen az expedíció a Jang-cse-Kiangra fog szállani, s e hatalmas folyón ereszkedik alá Shanghaiig.

Ausztráliát Giles szándékozik beutazni, ki a múlt december 1-jén indult el Adelaideből Port-Lincolnbá, honnan Port-Eucla felé, s innen északi irányban eddigelé teljesen ismeretlen tájakon át a Musgrave- és Tomkinson-hegységek felé fog előnyomulni. Ha e földadatát bevezette, Giles a Ross János által szervezett fölfedező expedícióhoz csatlakozik s együtt kísérlelendik meg a nyugot-ausztráliai partvonalnál a déli szélesség 28 és 30 fokai közt a szárazföld belsejébe hatolni. Ez az utazás veszélyesség tekintetében a legmerészebb sarkvidéki vállalat is vétekedhetik, mert az ut 600 angol mérföldön át eddig sohasem látott s gyaníthatólag sivatár, kietlen vidéken fog végig vezetni, hol vízhiány miatt, épen mint a Szahara-sivatagon, csak tevéket használhatnak teherhordó és háttas állatokul. Másféle állat: ló, öszvér vagy szarvasmarha menthetetlenül elpusztulna ott. A korábban Ausztrália ismeretlen vidékein járt utazók és expedíciók szenvedései kellő fogalmat nyújthatnak nekünk azokról is, melyek Gilesre és Rossra várakoznak.

Észak-Amerika ezuttal nem vesz részt a többi hatalmas nemzeteknek a földrajzi kutatások és fölfedezések terén megindított nemes versenyében, de annál buzgóbban igyekszik a saját óriási területén levő ismeretlen vidékeket tudományos és nemzetgazdasági szempontból átvizsgáltatni, s ezáltal — bár közvetve — a többi nemzetekkel ugyanegy célra köze működni.

Hazánk földrajzi helyzeténél fogva és — valljuk be őszintén — szegényesebb állapota következtében ily fölfedező expedíciók kiküldésére nem igen gondolhat, de hogy mégis kész áldozni a tudomány nagy céljaira, mikor erre alkalma nyílik, bebizonyítja az osztrák-magyar északsarki expedíció szervezése alkalmával, melyben ugy anyagilag, mint szellemileg a magyar nemzet is részt vett; s hogy a földrajzi kutatások és fölfedezések nagy célja egyeseiket is tudott lelkesíteni nálunk is, bebizonyítják több jeles utazóink közt Kőrösi Csoma Sándor, Magyar László és Vámbéry Armin.

Sámi Lajos.

A hevér.

Nem is összhang, mely az ellentétek kiegyenlítéséből, azoknak egy közös célra összpontosításából nem ered. Gondold el minden együtt működő jelenségtől e kellekett, összhang helyett az egyhangúság marad hátra csak. S miélt az bizonyos határnál már mesteri alkotást igényel és gyönyörködtetni is képes, addig ez hétköznapi és unalmas maradt.

Szedd szét elemekre a leggyönyörűbb összhangot e világban, találni fogsz nemcsak félhan-

gokat, de ríkító ellentéteket, megbotránkoztatott ellenmondásokat is abban nem egyszer.

Tedd vizsgálódásod tárgyává — ne a megfoghatatlan közös nagy cél valóságáért működő spherák harmóniáját, miről a tudósok is csak határozatlan fogalommal bírnak, — hanem vedd azon közelebből szemlélhető összhangot, melynek végeztelje nemünk fenn tartani, hogy hivatását egykor megoldja e földön, s melynek neve: az ember életmódja, vagyis hétköznapi nyelven szólva: a kenyérkereset.

Ott van, benne rejlik ebben is a végtelen nagy összhang. Az őstermelő nyesterterményeket állít elő, hogy legyen annak, ki azzal keresi kenyereit, mit tova szállítson az iparosnak, ki aztán munkája által abból mintegy kiszivattyuzva kenyereit, — visszazalja újra a kenyérszédőnek, ki szintén ez uton jut kenyéréhez. És az e közben fölmerülő ügyeshajósodások, akadályok leküzdése dolgot ad a millió meg millió szellemi munkásnak, kezdve az ügyvédőtől az a mérnökön, gépészen végig egészen az tudósig, honatyáig, diplomatáig, kik szintén oly módon jutnak kenyérköhöz, ha e nagy összhangban cselekvő részt vesznek.

És markolj be most e nagy összhangba! Végy ki belőle egyes részeket és látni fogod, hogy az egész nem egyéb, mint az ellentétek végtelen halmaza, az ellenmondások tömkelege.

Biztasd az erdészit Bánátunk buzatermő földön, hogy fával keresse kenyereit, kenyér helyett éhhalált adtál a kezébe. S a bércezek fennlakói, ha be nem érik csupán a zabhegyzessel, hanem kenyérré is rávárik néha a foguk, fát döntenek halomra s vágnak nagy rakásra. Sőt bebukik közülök nem egy a föld sötét gyomrába, mecészt, egy vécsőt s löport vizs magával, lerepeszt egy jókora darabot az anyaföld testéből, s ráfogjuk, hogy: a bányász keresi kenyereit. A cipónyi nagyságu holmi, alakra nézve, huz ugyan néha a kenyérhez. Roppant gyengéje azonban a hasonlatnak az a különös keménység, mi kiválóképen a követ jellemzi.

Vagy menj el Szibéria higánybányába. Ezereket látsz, kik ugyanazt művelik, mit eme bányász, kire ráfogók, hogy kenyereit keresi. Az ellenmondás még teljesebb, mert hallani fogod, hogy a kenyérkereset ott tulajdonképen nem egyéb, mint a biztos halál föllelése. S nem egyre lelsz, ki bizalmas perczében talán azt is meg tudja sugni, hogy ő kenyereit keresve, véde zsarnok ellen jutott, az életmódhoz, melynek kényszerített öngyilkosság, azaz: halál az igazi neve.

De ne menjünk ily messze! Szélsőség ez, mely kisebb-nagyobb arányban mindenütt és minden nap él. Vértfagylaló kép az, melytől tűzbe jó a lélek. Maradjunk honn, a mérsékelt éghajlat alatt. Tekintsük a mi bányászaink sorsát. Azok között is főképen a bányamunkás, az úgynevezett „hevér“-ét.

Nekünk nincsenek — hála az égnek! — gazdag szibériai bányáink, hová a rabbilincs fűzi a hevért, de Kaliforniában sem bővölkdünk, hová a kapzsóság belső ösztönétől üzette vagy ragadtatva, rohan az ezerek birtokosa — hevérenek, hogy mint milliósos térjen majd haza.

Nekünk csak olyan bányáink vannak, melyek szilárd alappal bírnak, legalább a közetek tekintve. Hevéreink is nagyobbrészt tehát csak önkényesek, a mennyiben t. i. egyikük sem tehet róla, hogy nem született valahol déli Olaszország citromfái alatt, vagy London valamelyik gyárvárosában, vagy az Alföld valamelyik nagy tanyáján. Mert ha mindez tőlük függ vala, nagy valószínűséggel az egyik most déli gyümölcsöt árulna, a másik meg mind csak drótszeget hegyezne valahol, a harmadik pedig turná a Kanáán, hogy legalább az elvetett magot adja vissza majd. Mitűn azonban véletlenül valamelyik bányatelep közelében léptek a világ szinpadára, itt tették ki magukat azon szindarab esélyeinek is, melyet úgy hívnak, hogy „az ember tragédiája“. Még pedig vagy: önkény, a mennyiben t. i. egyéb választásuk nem volt, vagy pedig: az ész és hajlam szavát követve, munkaszeretettől álltak be hevéreknak.

Mindkét esetben figyelemreméltó „nemzet-napszámok“ a mi hevéreink, az ész eset különösen azon hurjait hangolja fel az emberi kebelnek, mely szeretne mindenkit föllelni, átkarolni, ki nemcsak azon sorsban nem részesült, hogy legalább az első időben, míg tetterőre kelhet és életmódot, irányt választhat magának, rösz-

szirmokból legyen vetve legalább feje alatt a vánk, mely egy megilletne minden ártatlan kisdiedet, hanem nem egyszer valódi török kivésből áll az egész bölcső, melyet maga az anyja zúz össze, bunkós kalapácsal reggeltől estig kalapálva a bölcsőoldalt kicsijének.

És míg az anya így, — az apa már hajnali két órakor kiemelte magát az éjjel ellilant mámor karjaiból, mit azért vett volt pár pénzen, „rumpli“-ba mérten, hogy rózsaszínre fesse vele, nem ugyan a hajnal, hanem az estét. S míg valahol egy deszka-toronyban „tik-tak, kip-kop“-ot „klopocsálnak“ lassu ütemben, addig az atyus felönt egy kis — lenmagolajt, legalább a — bányamécsesbe. Vállára akasztja czondra gubáját, melyen egy-egy lapos zsinór-ból rátett vitézkötés megoldani igyekszik — ha netalán kérdése jöhetne az is, — hogy emberünk minden hevérsége mellett még magyar érzelmű polgára is a honnak. S így oda kopog — a klopocsa taktus-ütését mintegy visszakopogva — a bánya „nyilás“-hoz, mely embereket nyel el s követ okádik. Lehet az aztán „akná“-nak vagy „tárná“-nak a „szája“, a mint szintén szokták hívni, a szerint, a mint folytatása lefelé egyenes, vagy vízszint befelé nyulik a földre. Képletelleg tehát: az akna egy torok-emberi szörnyet, míg a tárna egy heverő czápát juttathat eszünkbe, s annak nyilását műnyelven lappancs-, mig emezét torkolatnak nevezik. Ez a hely rendezésén épület által van védve, nehogy az emberen kívül valami más is bele tévedjen, kenyerét keresni. Aknál gépház is az egyszerűsödés és közvetlenül a nyilást földi el, melyen át eregetik le és huzzák fel erős sodrony kötélen az érczet. Tárnál már távozhatik is kissé az épület a szájától, s csak a „gyüldé“ marad meg s az a sok kis-lakatos nagy láda, körkörösül benn a teremben s künn az eresz aljában, melyekben szerszámait tartják a hevérek.

Felszerelődve és a gyüldébe összeszaporodva, kezdődik aztán a reggeli, megtoldva imádsággal. S még megemlítve, hogy kiki ürgének tekintve bánatát vagy szomját, jó levele fülön csip egy eserep korszót, czipelendő magával, nem annyira magát azonban a törékeny cserépgyuratot, mint inkább tartalmát: kozmási palinka vagy tiszta víz képeben. E tekintetben különben nem annyira a gustus, mint az az átkozott — „punga“ a döntő! . . .

Majd elhangzik tompán egy közös „Szerecsen fel!“ — mit tótul „Glück auf!“-nak is szokott etjegetni a magyar hevér nem egyszer. Megy aztán a „vájna-végre“ kiki, vezetve vagy vezetve, ereszkedve vagy gyalogolva, kádban, állványon, lépcsőn, létrán, pallón, állva, ülve, meghajolva, hason kúszva. Oh! temérdek választék áll e tekintetben egy hevér rendelkezésére. Szükséget változatosságban nem szenved soha, tehát ha csak ettől függne, unalomról sem panaszkodhatnék egész életén át.

S ha állna az, mit sokszor elkiáltunk, hogy „küzdés az élet — nem egyéb!“ — akkor a hevérek végtelen hosszú élete van! Mert Zsigmondynk szavaival élve: Ellensége a föld, mely folytonosan eltemetéssel fenyegeti a mélyébe törekedőt, ellensége a víz, mely hatalmas nyomásával a kőzet minden hezagait átthatja, s a mélységet előnti, ellensége a tűz, mely a vájnánban észre nem vehetőleg fejledezve sohasem gyanított hatalomra jut, s hosszú évek gyümölcsait megakadályozhatatlanul semmivé teszi, ellensége végre a levegő, ez az élető elem, mely gyáva ellenséggé fajulva, majd kábitólóg hat, majd kigyuladva viharoként átjárja a bányákat, veszedelmet s halált hozván a meg nem intett fejére.

Vagy talán épen, mert életében oly sok a küzdés, s turkálhat benne, könnyen és hamar is jól lakhat az étellel, a mi egy és ugyanaz? Rövid életkor volna tehát sorstok, hevérek?!

S ha reggel 4-kor helyét elfoglalta kiki, levágja ködmőntét egy „zakador“-ra (ideiglenes gyűjtőhelye a lefejtett kőeknek benn a vájnánban) és a szerencsésen megérkezett korszóval való egy-két kortyos ismerkedési ceremónián is átesve valahogy, következik a „munkára fel! ne vesztegelj!“ Neki türkőzik mindenekelőtt. Neki — még pedig deréig s nemcsak amugy könyökig.

Ezt követi a furás, faragás — illetőleg „fejtés“ vagy „vágás“. Kemény közetű fém-bányákban lyukak furatnak kalapács és kézi véső

segélyével (rendezettebb, nagyobb üzemeknél, alagutak vágásánál nemcsak nagy divatban, de nagy tökélyre is van vír má a géppel való furás is); megtömetnek azok robbantó anyaggal s míg az begyűl és reszesz, alkalmas helyre szögletekbe, sarkokba húzódik földre a hevér. Míg elmállott, puhább kőzeteknél, vasbányákban, kőszételekkel csakánnyal faragva, fessegetve fejtenek. Sóbányákban pedig egyenlő méretű hasabokot faragnak csakánnyal körül a bányá fenekén, s az egyes hasabokat vasrudakkal feszítik föl.

Az első tehát kőkoporsóban keresi kenyereit, melynél nincs kihaltabb, lakatlanabb helye a világnak; a második verembe jár a végett, melynél sárosabb, mocskosabb, ronditobb szögletek aligha van széles e világnak; a harmadik a mesebeli tündérek kristály csarnokában vész el naponként egyszer a végett, hogy megadja legalább savát az életnek. Gigászok termetéhez mért templom az, melyet a nyomorult hevér hangya szorgalma vájt ki porszeméknél; ihlet kap meg benne s fogalmat nyersz parányi voltáról, ha egyszer benne állasz, talán azért, mert képtelen vagy látni valódi nagyságot, miután el van rejtve örökre a föld színéről láthatatlanul, dacára annak, hogy oly nagy, oly óriási!

De hagyjuk egyikéssé magukra, hadd fura-nak, hadd vágjanak a föld gyomrában az önkényes hevérek, kiket t. i. nyomorult sorsuk, természeti viszonyuk, a mesterségesen készült alkalom arra kárhoztatott, hogy nolle-vela hevérek legyenek, talán még azt sem tudva, hogy másképp is lehetne kenyeret keresniük e földön. Kisérijük le a valódi munkakedvből azaz lett hevért, ki nemcsak azzal ámitja magát, hogy: bányász halni szép halál, de azt is hiszi és tetszik neki, hogy: bányászul élni szép dolog! Ez már merészebb, vállalkozóbb szemmel. A legnehezebb akadályok leküzdésével ez áll szemben. S ha már számításba jöhetne is egy véges emberi erő azon végnélkül való nehézségek elleni küzdelemben, melyet — mint látók — a négy hatalmas elem ellen folytat az ember, s mely a titánok harcazt juttatja eszünkbe, még akkor is egy nyomorult hevér ereje önmagában, legyen bármily ügyes és hivatott is, — semmivé törpül, ha arról van szó, hogy saját és hozzá tartozói sorsát kényelmessé, élvezetessé tegye, a vétség vagy árvaság bekövetkezhető csapásait felfogja, vagy legalább enyhítse.

Pedig erre — engedelmét kérünk, — de jogos igényt tarthatna a közönséges társadalmi fogalmak szerint is minden valódi munkás lény. Mert egyáltalában nem lenne tulhajtott kommunizmus az, ha előállna a hevér és azt mondaná: ime, én dolgozom annyit, mennyi csak képességemtel és erőmtől kitélik; végzem azt a munkát, mely úgy szólva legnehezebb, de aztán légy szives te társadalom, biztosíts nekem azért legalább annyi élvezetet, olyan életmódot, a mennyit és a minőt más hasonló képességű és erejű munkás — még csak nem is oly életveszélyes küzdelemmel — elérni képes. Mert: vagy mondassék ki, hogy a társadalom jólétére, fennállására nem szükséges a bányászat mulhatatlanul, s ekkor boldog a hevér, ki nem keres magának más hasznosabb életmódot, vagy pedig ha elismerjük annak mulhatatlan szükségességét, akkor tartozunk is azt arányossá tenni más közhasznú életmódokkal.

De hát hogyan? . . . A bánya tulajdonképeni birtokosa fizessen-e többet a hevéreknél, mint a mennyit jelenleg általában fizetnek, a mi mellett azonban — a mi hevéreink sorsát tekintve — csak igen mostohán tarthatja fenn magát a hevér? . . .

Hisz a tulajdonos is napról napra bizonytalanra vadásztat, kockáztatja az utolsó fillért is, mit a bányászta belefejtet; mert előre nem látható, hogy valódi kincs vagy csupán meddő kőzet kerül-e ki hosszú évek küzdelme után is a föld sötét gyomrából? — Igenis okszerű és érthető tehát, ha a lehető legnagyobb takarékosságot tartja szem előtt minden kiadás mellett, mert hátha soha sem kap valódi kincset? vagy ha kap is, még akkor is, hol a biztosíték arra, hogy képes leend a legelső izben behajtani rá fordított minden kiadását? . . . És mégis folytatni kell e kockáztatást, mert úgy kívánja ezt a társadalom érdeke . . . Embereleje meg hát magát a társadalom is! Rójjá le a bányászat iránt ó is a maga tartozását. Nem késpénzben kívánja az ezt tőle, mert hisz ő sem tud ezért

bizonyos kincset helyezni kilátásba. Csak azon üdvös vívmányokat kéri segítségül, melyeket úgy fejezünk ki, hogy: jótékony célú fölkarolása valamely ügynek, mely nemhogy áldozat lenne a társadalomra nézve, de valódi élvezetű válik az, ha ügybuzgalommal és hivatottsággal végzi. Bölcsőde, gyermekkert, árvaház, tehetetlen öregek és özvegyek menháza, jól berendezett kórház, élelmészeti egyesület (Consummverein), honnan lehető legjutányosb áron nyeresse a nyereszkedésre fel nem használt leg-szükségesebb élelmi szereit a hevér, népkonyhák vagy más ily jótékony intézeteknek társadalmi uton megalapítása a hevértelnepek központjában — illetőleg azoknak közvetlen közelében, — mind megannyi eszköz lehet erre.

S ha megtörténne ez, valószínű, hogy a legnyomorultabb hevér is előbbre becsülné az egy tál becsületet meleg ételt azon pár garasért, mit aznap keresni képes vala, mint azt a lelket-testet ölo nyomorult pálinkát, melylyel vakitni igyekszik lelki szemeit, ha délben (de nagyon ritkán ebéd-táján egyszersmind) kibúvik a föld gyomrából, nehogy a napvilágon meglássa valamiképp önnön nyomorát.

S a hevéreknél is, ha mindjárt anya is egyszersmind, nyugodt lélekkel nézhetne holmi napi munka után, ha lenne hol hagyani az alatt biztos ápolás és gondviselés mellett kisdedeit. A munka alkalom megkészszerződésnek, az erkölcsiség kétségkívül emelkedésnek az által. A jövődelem nagyobb lenne minden kis kunyhóban, a gyermekek neveltetése kevesebb bajjal s jobb sikerrel járna. Egy öntudatlan sárban turkáló társadalmi osztály helyett öntudatosan munkálkodó hevér-osztály keletkezne, mely nemcsak testet, de eszt, szellemi képességet is tudna a bányabirtokosnak rendelkezésére bocsátani. A bányászat sikere és jövedelmezősége is sokkal valószínűbbé válnék ez által — senkinek kárával, mindenkinek hasznára!

F(×).

A hétről.

○ Az országgyűlést tehát e hó 20—22-én be akarják rekeszteni. Addig a napirendre kitöltött ügyeket elintézhetni remélik. A miniszterelnök két miniszter-társával Fiuméba utazott, hogy ott a Dalmáciából visszatérő királyt üdvözöljék, s neki az országgyűlést berekesztő trónbeszédet, mely egész általánosságban van tartva, s az időközben hozott törvényeket jóváhagyás és szentesítés végett előterjeszszék. A választásoknak július hó első felében, az aratás előtt kellene megessni. Hogy ez megtörténhesék, a belügyminiszter egy siettető törvényjavaslatot terjesztett az országgyűlés elé, melyben a választásokról szóló törvénynek egy intézkedését az ideai választásokra felfüggesztetni hozza javaslatba.

Utolsó napjaiban az országgyűlés nagy tevékenységet fejt ki. Rövid pár nap alatt megszavazták a kereskedelmi törvénykönyvön kívül a budgettörvényt, kilörszággokkal kötött több szerződést s a felhatalmazást, mely szerint a kormány a vasutak fennlevő követeléseire nézve alkut köthet. Azonfelül a két ház között történt kétszeri üzenetváltás után megszavaztatott az első foku kir. bíróságok újjászervezéséről szóló törvényjavaslat is, melynek értelmében husz törvényszék már az idén fel fog oszlattatni. E javaslat keresztülvitele nem történhet meg küzdelem nélkül. A főrendek a bírói függetlenség elvének megsértését látták abban, míg a kormányt és képviselőházat főképp az igazságszolgáltatási szervezet végleges rendezése és takarékosági tekintetek vezették. Oly népes ülése a főrendi háznak még ritkán volt, mint mikor e javaslat másodsor került eléje. Százeget tag jelent meg ez alkalommal a főrendiházban, 64 a javaslat mellett 37 ellene szavazván, míg az első alkalommal 25 szavazat buktatta volt el ugyanazt 23 ellen.

A három fagyos szent, Pongrácz, Szervác, Bonifác, mely már éveken át igazán rettegetté

tette volt híré, ez idén elég jól viselte magát. Hidegebb időt hozott ugyan a megelőző napoknál, hanem kárt nem okozott, sőt az első szent pláne jótékony permetező esővel jött, mely után egészen neki zöldült a természet. Az aratási kilátások országszerte szépen biztatnak, ha csak újra nem lesz igaza a közmondásnak, mely szerint Magyarországnak az az átka, hogy vagy éhen pusztul, vagy zsírjába ful. Ez idén, ha jó termésünk lesz, bizonyára megint be fognak állani a közlekedési kalamitások. Az országgyűlés ugyan — hogy újra arról beszéljünk — megszavazta a fölemelt kamatgaranciát a végből, hogy a vasutak lássák el magukat a kellő közlekedési eszközökkel, nehogy ott legyünk megint, a hol 1867-ben, hogy a mi gabonát kiszállítani nem győztek, ott ázott jóformán betakaratlanul az indóházak körül, s milliói veszttek oda az országnak; — a mi az idén még fokozottabb baj lenne, miután tudjuk, hogy az osztrák és német vasutak szerződést kötöttek, mely szerint az orosz gabonát olcsóbban szállítják, mint eddig a magyart szállították a délnemzet-ségi és svájci piacokra, Magyarország gabnatermesésnek e főfogyasztó helyeire. Ha az illető vasutakat a magyar gabna javára hangolni a kormány nem sikerül, akkor megérhetjük, hogy a remélhető bő termés dacára is elcsipi orrunk elől legjobb vévőinket egy hátkun mögötti állam, a miennél gyövesebb vasuti taktikával.

Piros pünkösöd napja ez idén egyuttal a nyári lakások felszentelési ünnepe lesz. Május hónap épen ezen napjaiban szokott a fővárosi lakosság kivándorolni a szabadba. A városligeti állatkertben az országos gazdasszony-egylet jótékony czélú népmulatságot rendez pünkösöd hétfőjén, melyre a híres bécsi tűzestert, Stuwert is lehitták a tűzijátékok rendezésére.

Irodalom és művészet.

— A „Budapesti Szemle“ május-juniusi kötete, melylyel az idei első félév be van fejezve, most jelent meg, az eddigiekhez minden tekintetben méltó tartalommal. A kötet közleményei közül érdekessége, sőt fontossága által kimagaslik gr. Lónyay Mennyhért nagy közleménye gróf Széchenyi István hátrahagyott irománnyairól, melyet külön bővebben ismertetünk, s mely külön lenyomatban küldetik meg a hazai kaszinóknak, azzal a kéréssel, hogy az elhunyt nagy hazafi e hagyományainak a nyilvánosság számára leendő megszerzéséhez járuljanak. A kötet többi tartalma: Toldy akadémiai fölvétele; „Irodalmi társaságunk emlékezete Bessenyei Györgyötől Kisfaludy Károly köréig“, tele irodalomtörténeti adatokkal s jellemző vonásokkal, különösen az Arura-korszakból; „Dembinszky emlékiratairól“, De m á r János-tól, a második — az elsőnél még érdekesebb közlemény; „Caesar és Cicero“ Boissier Gaston nagy érdekű tanulmányából szintén a második közlemény, Csiky Kálmántól; két közgazdasági-politikai tanulmány: egyik „Az új közgazdasági iskoláról Olaszországban“ s ennek első kongresszusáról Milanóban. György Endrétől, a másik: „A munkáspártok és az általános szavazatjog Németországban“ Szathmáry Györgyötől. A szépirodalmi rovatban két költemény: „A Lili parkja“, G ö t h e humoros festő költemény Szász Károly fordításában s egy csinos, meleg eredeti vers Dömötör János-tól.

— „A jogi tanulmány legújabb szervezete“ czim alatt gyakorlati irányú füzet jelent meg az Eggenberger-féle jognyelvkereskedésben, a joghallgatók és jogvégzettek számára. Leitner Ferencz (tisztviselő a m. tud. egyetemen) összeállította e füzetben, még pedig könnyen áttekinthetőleg, az utóbbi években egymásra torló-dó újító, reformáló szabályokat. A füzet tartalma következő: 1. Alap- és államviszálátok; 2. Alap- és államviszálátok bizottságok; 3. Jogtud. szigorlat (rég); 4. Az új szigorlati rendtartás; 5. Az ügyvédi rendtartás; 6. A kir. jogakadémia új szervezete. Hogy hézagpótló és alkalmas időben bocsátott közre e füzet: igazolja azon körülmény is, hogy pár hét alatt két kiadást ért. Ára 40 kr.

— Ráth Mór kiadásában megjelentek: Választási törvény. Az 1874-ik XXXIII. törvények az 1848. V. tvez. és az erdélyi II. tvez. módosításáról és kiegészítéséről. Ára 50 kr. — A földadó szabályozásáról szóló 1865. évi VII. törvények. Ára 40 kr. — Kolozsvárt megjelent: Gyászkoszoru Nagy-Ajtai Križa János unitárius püspök stb. koporsójára. Ferencz József kolozsvári unitár. első lelkész. Fenkőlt szellemű s eszmedűs műve, méltó a jeles elhunyt méltán siratot emlékéhez, kit családja, egyháza s az irodalom egyaránt gyászol.

— Az „Öthon“ májusi füzete érdekes tartalommal jelent meg. Közleményei: „Petőfiné Szendrey Julia“ (jellemrajzi vázlat) Lauka Gusztávotól; „Nyíri hangok“ költemény Tóth Endrétől; „A várvavárt“ elbeszélés G. Bittner Juliától; „A darvakhoz“ Balassa Bálint költeménye, közli Thaly Kálmán; „A szerez-

melyek keletkezésére Széchenyi adta az irányt. Lónyay nézete szerint a megvásárolt iratok, mint a magyar nemzet tulajdona, a magyar akadémia tulajdona le, hozzá köve azon föltételt, hogy az akadémia gondoskodjék Széchenyi összes regében kiadott és kiadatlan munkáinak, naplójának és nevezetesebb levelezéseinek közzétételéről. A hátrahagyott kéziratok kiadói jogát, mely, mint irtuk, Széchenyi egykori titkára (Tasner) özvegyének tulajdona, Lónyay gróf az özvegytől 20,000 forintért és az eladásból befolyó összeg 20 százalékaért vette meg, oly föltétellel azonban, hogy ha az összeg jövő évi január 1-ig közadkozások után nem gyűlne össze, az alku érvénytelen.

— Az iskolai takarékpénztárakról, a mely intézménynek életbeléptetése fölött fővárosunkban most tanácskozások folynak, egy kis füzet jelent meg a Franklin-társulattól, egy e tárgyról irt jeles francia értekezés magyar fordítását tartalmazva. Az átdolgozó az érdekesen irt bevezetésben elmondja, hogy az iskolai takarékpénztár eszméje Belgiumban keletkezett, a hol azok ma már szép virágzásnak örvendnek. Guinard János 1867-ben meghalván, Gand városát tette örökösévé, azzal a kikötéssel, hogy hátrahagyott vagyonából minden ötödik évben 10,000 franknyi jutalom adassék annak, a ki a legjobb munkát írja, avagy a legjobb találmányt fedezi fel a munkás osztály anyagi és értelmi állapota javítása érdekében. Ezen jutalom egy bíráló bizottság által Laurentnek, a gandí egyetem tanárának ítéltetett oda, azon kis értekezést, a melyet a tanítóképző intézet növendékei előtt tartott. Ez értekezés, melyet Belgiumban maga a kormány sok ezer példányban elterjesztett, adja magyar fordításban az ép most alkalomszerűleg megjelent füzet, melynek ára 20 kr.

— Merle Gyulától ismét egy érdekes regény jelent meg magyar fordításban: „A chancellor“ (Kazallon utas naplója), francziából fordította Verési Arnold, kiadta csinos kötetben Vodianer Ferencz. Ára 1 firt 40 kr.

— „Az életből és a szinpadról.“ E czim alatt jelent meg nemzeti színházunk kitünő énekese Odry Leheltől, két kötetben, három önálló dolgozat: „Zsuzsánna“, regény a magyarszínész-életből; „Rengetegő Jónás“ viszontagságai a színészetnél; „Humoreszk; „A fehér páva“, eredeti népszimű három felvonásban. Bár e dolgozatok nyelve itt-ott sikerülneek s kivált a népies nemből jellemzetesnek mondható, bár a törekvés a mesealkotásra és jellemalkotásra méltánylatot érdemel, mégis azt hisszük: szerzőjöknek nem e téren, hanem az énekművészetben terem-nem a koszoruk. A csinos kiállítású két kötet Aigner Lajos kiadásában jelent meg. Ára 2 firt 40 kr.

— „A jogi tanulmány legújabb szervezete“ czim alatt gyakorlati irányú füzet jelent meg az Eggenberger-féle jognyelvkereskedésben, a joghallgatók és jogvégzettek számára. Leitner Ferencz (tisztviselő a m. tud. egyetemen) összeállította e füzetben, még pedig könnyen áttekinthetőleg, az utóbbi években egymásra torló-dó újító, reformáló szabályokat. A füzet tartalma következő: 1. Alap- és államviszálátok; 2. Alap- és államviszálátok bizottságok; 3. Jogtud. szigorlat (rég); 4. Az új szigorlati rendtartás; 5. Az ügyvédi rendtartás; 6. A kir. jogakadémia új szervezete. Hogy hézagpótló és alkalmas időben bocsátott közre e füzet: igazolja azon körülmény is, hogy pár hét alatt két kiadást ért. Ára 40 kr.

— Ráth Mór kiadásában megjelentek: Választási törvény. Az 1874-ik XXXIII. törvények az 1848. V. tvez. és az erdélyi II. tvez. módosításáról és kiegészítéséről. Ára 50 kr. — A földadó szabályozásáról szóló 1865. évi VII. törvények. Ára 40 kr.

— Kolozsvárt megjelent: Gyászkoszoru Nagy-Ajtai Križa János unitárius püspök stb. koporsójára. Ferencz József kolozsvári unitár. első lelkész. Fenkőlt szellemű s eszmedűs műve, méltó a jeles elhunyt méltán siratot emlékéhez, kit családja, egyháza s az irodalom egyaránt gyászol.

— Az „Öthon“ májusi füzete érdekes tartalommal jelent meg. Közleményei: „Petőfiné Szendrey Julia“ (jellemrajzi vázlat) Lauka Gusztávotól; „Nyíri hangok“ költemény Tóth Endrétől; „A várvavárt“ elbeszélés G. Bittner Juliától; „A darvakhoz“ Balassa Bálint költeménye, közli Thaly Kálmán; „A szerez-

mes arslán“ Amadée Achard utolsó novellája; „Műtárlati szemle“ Prém Józseftől s végül irodalmi szemle, mely néhány újabb megjelent könyvet ismert.

— A „Magyar népdalok“ gyűjteményének két első kötetét (365 dallal) Bartalus István átadta Tettyei Nándor és társa tulajdonába. Nincs belőlük sok példány s így figyelmeztetünk kell rá a dalkedvelő közönséget. Leszállított áron kaphatók: öt forint helyett háromért. Bartalus ez alkalommal köszönetet nyilvánít mindazoknak, kik e vállalat létrejöttét elősegítették.

Közintézetek, egyletek.

— A magyar tud. akadémia természettudományi osztályának hétfői ülése szorosan szakszerű volt. Első értekező Szily Kálmán volt, ki közelebbi rendes taggá választván meg, ezuttal székfoglalóját tartotta, ily czimű értekezést olvasván föl: „A hőmérséklet második alapelevelevezetve az elsőből.“ E szakkérdés számára készült fölvétel után báró E ö t v ö s Loránt l. tag értekezett ily czim alatt: „Válasz Ketteler néhány észrevételére az észlelt rezgések intenzitása fölött.“ Ez alapon irt értekezés is csupán szaktudósok számára készült. Végül Jurányi Lajos lev. tag terjesztett elő fölvilágosító magyarázatot kísérletben Hasz l i n s z k y Frigyes részéről „Egy felszíni Hypogeus“ Janka Viktor részéről pedig „Adatok Magyarország délkeleti virányához“ czimű dolgozatokat.

— Az akadémia nagygyűlése e hó 23-án kezdődik az esti értekezlettel. Május 24-én rendes havi gyűlés lesz, 25-én tanácskozások, 26-án tagválasztás, 29-én délben az igazgatótanács gyűlése, 30-án pedig (vasárnap) az ünnepélyes közülés.

— A földrajzi társulat május 13-ki ülésében Király Pál tanár értekezett „Dalmáciáról.“ Főlemlíti, hogy Dalmácia mai területe 232, □ mfd, lakosainak száma pedig 442,796, kik közül alig 25,000 olasz. A tartomány nagyobb részt növényzet nélkül, rideg kopár berezkekkel és kőmezőkkel áll, melyek közt csak itt-ott található egy-egy termékenyebb terület. Ipara nincs; a kereskedés is csak a tengerparti részekben ér valamit. A társadalmi élet primitív. A családi élet sem nyújt vonzó képet. A férfi nemcsak feje, hanem ura is a családnak, míg a nő egészen rabslolja. A nehéz munka mind arra hárul. A személy- és vagyonbiztonság rossz lábon áll; a méltóság még rosszabb. A 61 ezret haladó iskolakötelesek közül alig jár iskolába 10 ezer. A fölvilágosító reméli, hogy Ö Felsőségének közelebb végződött utazása nagyon sokat fog változtatni Dalmácia helyzetén minden tekintetben. Ezután T a k á t s y József ismertette „a postákat s az amerikai közlekedési viszonyokat.“

— A múzeum számára nagybecsű szállítmányt várnak a napokban Konstantinápolyból, melyet gr. Zichy Ferencz ottani nagykövetségünk küld ajándékba nemzeti intézetünknek. Egy becses görög régiséggűjtemény ez, mely Cyprus szigetén előlött pár hóval kiásott műtárgyakból áll. A gyűjtemény megaladja a 100 darabot, s benne igen szép vázák, lámpák, kis medencék vannak rajzokkal díszítve, körülbelül a VI. századból Kr. e., a görög művészet fénykorából, s szép phöniciái ivergyűjtemény egészíti ki a becses ajándékokat. Efféle tárgy eddig kevés volt múzeumunkban.

— A műcsarnok javára ismét szép számú adakozások történtek; névszerint egyenként 1000 ftos alapítványokat tettek újabb Bathányi Gusztáv hg., Brenner Ágost gr., Erdődy Sándor gr., Széchenyi Béla gr. és Schossberger S. W. és fia czég.

— Az országos központi honvédbizottmány esütörtökön rendkívüli ülést tartott, mely alkalommal Gáspár tábornok, mint elnök, jelenté, hogy a miniszterelnök Fiumében át fogja adni a bizottmány hódolatelljes köszönetét Ö Felsőségének a honvéd-menháza fölajánlt 5000 ftrnyi adományáért. A miniszterelnök egyuttal megtudja majd ez alkalommal, szándékozik-e Ö Felsőség a bizottmány küldöttségét fogadni.

— A honvéd-menház vagyonra e hó elején 45,637 firtot tett. József főherczeg közelebb a menház számára negyven rózsátot ajándékozott a Margitszigetről.

— Az országos nőképző-egylet közgyűlése mult vasárnap volt Veres Pálné elnöke alatt. Az egylet tanodájának jelenleg 36 belakó s 96

bejáró növekedése van. Bevétele volt a lefolyt évben 48,625 frt, kiadása 27,856 frt, tehát többlet 20,769 frt 27 kr. A gyűlés elhatározta, hogy folyamodjék az egyet a közoktatási miniszterhez, hogy a tanodájukban utolsó vizsgálatot letett növendékek bizonyítványai egyenértékűek legyenek az állami tanítóink képezkedő bizonyítványával. Veres Pálné elnöki beszédében arra hívta föl a nőket, hogy egyszerűsítsék ruháikat. Igen sok társadalmi romlás kútfúje a folyvást szeszélyesen változó divat, kivált nálunk, s ez ellen hatni kellene. A női ruha egyszerűsítésére — mondá az elnök — egyleteket kellene alkotni; legtöbbet lehet azonban várni a nők terjedő alapos műveltségétől, mert a ki érzi belértékét, nem tördök azzal, hogy külsőségek által tünjék föl.

Az atletikai klub múlt pénteken tartotta első közgyűlését, mely alkalmával gróf Eszterházy Miksa elnök meglelégedéssel szolt az egyet eddigi tevékenységéről. Aztán elfogadtattott a klub ez évi költségvetése, melyben a bevétel 1400 frtra, a kiadás 1372-re van téve. A választmány hat taggal szaporiták: hg Eszterházy Lajos, gr. Bathyhányi Elemér, Asbóth János, Thaisz Elek, Balázsy Miklós és K. Kiss Ferencz urakkal.

Az állatkert örvedetesen gyarapodik. A társulat közelében is több új állatot hozott: két fokát, melyeknek éttése délután hat órakor látható; orrmányos medvét, csimeszpedő medvét, makit, két éneklő s egy fekete hattyut. Egy éneklő hattyut Termetits Rezső zágrábi érseki jószágigazgató ajándékozott. A kert parkozása is be van fejezve. Hatodfélezer fát és bokrot ültettek el, melyeket József főherczeg, Haynald érsek és a fővárosi tanács ajándékoztak. A növényhonosítási munkálatok vezetésével pedig Marc Ferencz bízta meg.

A délmagyarországi természettud. társulat a napokban adta ki első évkönyvét, mely a társulati tagok dicséretes tudományos törekvéseiről tanuskodik. Az évkönyv, melyet Pilz Ottó és Merkl Ede titkárok szerkesztettek, dr. Szmolay Vilmos, Filipp Ede, Szalkai Gyula s dr. Breuer Armin tollából, főleg Temesvárra s vidékére vonatkozó értekezéseket tartalmaz, ugyszintén a társulatot illető statisztikai adatokat. Az évkönyvhez érdekes mellékletet képez Gerger Ede értekezése a phylloxeráról.

A müncheni magyar egyletnek jelenleg 62 rendes s egy pártoló tagja van, kik közül 7 festő, 8 iparos és kereskedő, a többi pedig technikus. Az egylet minden második szombaton társas estélyeket rendez, melyeket egylet, nem egyleti tagok s az ottani német családok tömegesen látogatnak. Az egylet könyvtára 307 kötetből áll, s jelenleg tizenhat lapot járta.

Pola kikötő városban Küzdy Albert buzgósága folytán magyar olvasó-kör alakult, leginkább az ott időző magyar tengerészek köréből. A kör ideiglenes elnökévé Nagy Dénes, igazgató felügyelővé és pénztárnokává Küzdy Albert választották meg.

A bukaresti „magyar társulat” magyar reáltanodát akar alapítani a társulat telkén, s e célra nemrég Nagy István társulati elnök is kétszáz magyar aranyat adott.

Egyház és iskola.

Ranolder veszprémi püspököt, püspöksége 25-ik évfordulóján, számos notabilitás, majd minden püspök, több törvényhatóság és testület üdvözlő levélben és táviratban. A pécsi nuncius is köszöntötte. Trefort közoktatásügyi miniszter megleg hangu üdvözlő levelet intézett a főpaphoz.

A főváros hatóságát Trefort közoktatásügyi miniszter közelebb arról értesíté, hogy hajlandó a ferenczvárosi templom kiépítésére még 20,000 frtot kieszaközölni, de előbb meg kívánja tekinteni az építkezésre vonatkozó kimutatásokat. Egyidejűleg különö figyelmebe ajánlja a fővárosnak mint patronatusnak, hogy a Terézvárosban csak egyetlen katolikus templom van, mely az ottani nagyszámú hívek befogadására elégtelen és szükségesnek mutatkozik a sugárat környékén egy új templom építése.

A közoktatásügyi miniszter megbízásából most állítják össze azon községek névsorát, melyekben a néptanítóik évi járandósága a törvényben minimum gyanánt megállapított 300 frtot sem üti meg. Különösen Erdélyben nagy az ily községek száma. Van néhány községi iskola is, hol a tanítóknak nincs 300 frtot éri

jövedelme; a legnagyobb rész azonban felekezeti iskolák közül kerül ki.

Az erdélyi unitáriusok egyházközsége Jakab Elek buzgó történetírónkat és dr. Gyergyai Árpád egyházi tanácsost küldötte ki képviselőül az angol és amerikai unitáriusok 50 éves jubiláris ünnepére, mely f. hó 19-én és 20-kán fog megtartatni Londonban.

Balesetek, elemi csapások.

Hajótörés. A hamburgi gőzhajózási társulat egyik legzebb hajója, a „Schiller” nevű postagőzös San-Franciskóból jövet május 6-án hajótörést szenvedett a scilly-i szigetekenél, Bishopsrockhoz közel. A szerencsétlen óriási, mert nemcsak a hajó egyike volt a legnagyobb és legzebb tengeri gőzösöknek, hanem utazók is nagy számmal voltak a hajón. A katasztrófa korán reggel történt, a hajó kapitánya a sűrű ködben eltéveszté az irányt, s a gőzös egy hegyes sziklás szigetsorozatához ütődött, hol a hajó ki is furódott. E szigetsorozat kiálló hegyes szikláival a hajósok félelme; mindegyik sziget lakatlan s a tenger oly nagy hullámokat ver, hogy majdnem minden évben megköveteli áldozatait. Alig egy pár éve ugyanezen a helyen szenvedett hajótörést egy amerikai hajó, parancsnokának ügyetlensége folytán, ki a beteg kapitány helyett kormányzott. A scilly-i szigetek különben mindig ki vannak világítva, hogy éjjel megjelöljék az irányt, mely felé járn a hajónak veszélye. A szerencsétlenség tehát csakis ugy következhetett be, hogy a sűrű köd és nagy eső miatt bizonyára nem volt látható a figyelmeztető világítás. Több hajó csak azzal foglalkozik, hogy a szigeteken tetalan levő menekülteket fölvegye. A „Schiller” fedélzetén 200-nál több utazó utazott, a legénység pedig 100 emberből állott. A kapitány és a második hajóhadnagy elveszték. Eddig csak 43 ember megmeneküléséről van tudomás.

Mi ujság?

A király dalmáciai utjából már visszatérően van. Ő Felsége, ki tudvalevőleg ápril elsején utazott el Bécsből, s így már hatodik hete van uton, május 12-én Lisszát látogatta meg, melynek közelében nyerte meg Tegethoff 1866-ban a diadalmas tengeri ütközetet az olasz hajóraj fölött. A királyt Lisszában a dalmát nemzeti községek valamennyi polgármesterei, összesen 58-an várták, kiktől a király igen szívélyesen búcsúzott el. A lissai temetőben Ő Felsége babérokoszorut tett az 1866-diki tengeri ütközetben elesettek sírjára. Május 13-án reggel öt órakor Lussin-piccolóban érkezett az uralkodó, jelen levén a legnagyobb osztrák háromárbozos hajó, az „Imperatrice Elisabeth” vizreboesátásánál. Nyolcz órakor Chersoba, onnét pedig Fiumébe utazott, hová fél hatkor érkezett a „Miramare” földézetén. Az ünnepiesen diszített kikötőben gróf Szapáry fiúmei kormányzó üdvözölte Ő Felségét, ki aztán partra szállott a hadihajók ágyudörgése s az összegyűlt népsokaság örömvilágása között. A parton József főherczeg, báró Wenckheim miniszterelnök, b. Simonyi és Szende miniszterek, Mazuranics horvát bán, a főpapság s a polgári és katonai hatóságok üdvözölték a királyt, ki a kormányzó palotába kocsizott. Este 7 órakor udvari ebéd volt, melyen a király mellett József főherczeg s a magyar miniszterelnök ültek. Aztán a pazarul világított városban tett sétakocsizást Ő Felsége.

A nemzetközi statisztikai kongresszus idej ülései nem fognak Budapesten tartatni, mint tervezve volt. De a jövő évben fővárosunkban fog ülésezni a kongresszus.

Fraknoi Vilmos jeles történésszünk 200 forinttal az irói segélyegylet alapító tagjai közé lépett.

Sayous Ede a párisi „Lycée de Charles Magne” birneves tanára, ki a magyar történelem és költészetéről oly avatott ismertéseket irt francziául, s ki egy ízben már vendége volt fővárosunknak, pár nap óta ismét köztünk időz, s a könyvtárakban tesz jegyzéseket. Körülbelül egy hóig marad köztünk a derek tudós, s aztán Erdélybe rándul a marosvásárhelyi Teleki-féle könyvtár megszenlítésére.

Czuczor-ünnepély lesz június 6-dikán az Érsekújvártól félóránnyira fekvő Andódon, a

hol Czuczor Gergely költőnk és nyelvtudásunk szülőháza, az érsekújvári gymnasium tanári karának és ifjúságának kezdeményezésére, emléktáblával jelöltet meg, mely az emlitett napon fog lelepleztetni. Az érsekújvári közgyűlés a napokban elhatározta, hogy az ünnepély fényesebb emelése végett képviselők küldésére felkéri a tud. akademiát, a Kisfaludy-társaságot és a fővárosi összes lapok szerkesztőseit. A programból kiemeljük a következőket: Az ünnepélyes menet 11 órakor indul el Érsekújvár piacáról Andódra. Az ünnepély Czuczor Gergely születési házában a „Szózat” elneklésével veendő kezdetét; alkalmi beszéd után a gymnasium igazgató az emléktábla történetét mondja el, a mi után trombiták harsogása, dob pörgése és a „Hymnus” elneklése mellett az emléktábla lelepleztetik és Andó község előjáróságának adatait át. Az ünnepély után a meghívottak a város tude berkebe mennek — diszlokómára. Az ünnepély alatt a rendező bizottság a nép közt Czuczor Gergely népszerű életrajzát fogja kiosztani. Az aláírások az ünnepély költségeire már nagyban folynak. A többlet alapját fogja képezni a Czuczor Gergely számára emelendő szobor tőkéjének.

Koburg Fülöp herczeg és neje még egy hónapot töltenek Budapesten, s aztán nyaralni mennek. Öszre azonban a herczegi pár visszatér, s részt fog venni a gödöllői vadászaton. A fiatal herczegasszony megszerette Budapestet, s gyakran lehet látni a városligetben is, a hol lovagolni szokott. Palotájuk udvara virágos kertté van alakítva, mert nagy kedvét leli a virágok közt.

Viktor Emanuel olasz király a római osztrák-magyar követ nejeének, Wimpffen grófnéának egy értékes, királyi névvel diszített karcerezet, a grófnak pedig egy gyémántokkal kirakott arany burnótszelencét küldött ajándékul. A két ajándék tárgyhoz gr. Andrássy Gyula részére, a velenzei találkozás emlékére, szintén egy szelence volt mellékelve.

Arany László vasárnap reggel tartá esküvőjét Budán Szalay Gizela kisasszonnyal. Tanukul a menyasszony részéről Szláv József és Szalay Ágoston, a főlegény részéről pedig Csengery Antal és Gyulai Pál jelentek meg.

Két újabb hitbizomány fölállítását engedte meg Ő Felsége közelebb herczeg Odescalchi Ágost özvegyének. Az egyiket elsőszülött fia: Odescalchi Gyula és fiasarjadéka, a másikat Odescalchi Arthur és fiasarjadéka részére. Megemlitjük itt, hogy a magyar parlamenti kormány fennállása óta eddigelé következő nagybirtokosok nyertek engedélyt a hitbizományok fölállítására: gr. Szapáry Antal (senioratusra), idős Rakovszky István, Somssich Pál, gr. Andrássy György (2), gr. Cziráky János, gr. Eszterházy Pál, gr. Erdődy Sándor (2), gr. Károlyi György (2), gr. Zichy Nep. János, gr. Eszterházy Mór, öz. gróf Andrássy Károlyné (3) és herczeg Odescalchi Anna (2).

A Margitszigeten már megnyitá a fürdőudény, s a lakások nagyobb része eddig már ki van adva. A szigetnek az idén is sok kiválóbb lakója lesz, többek között Pechy közlekedési miniszter, Türr tábornok, Kammermayer polgármester, b. Podmaniczky Frigyes stb. Párisból is jelentkezett már néhány vendég. A kies sziget már egészen magára öltötte zöld lombdúsát. A virágágyak, melyekre kiváló gond fordítatik, az idén szebbek lesznek, mint az előző években.

Új építkezések már nagy számmal jelentek be az idén a fővárosban. A sugáraton s vacziuti köruton öszig sok nagy ház kerül tető alá. A város háztéren levő Lyka-féle házat is lerombolják s három emeletes házat építenek helyére. Adám Károly vagyonos polgár pedig az országház tözsomszedságában épített pompás palotát, melynek utcai homlokzata márványból és fehér kőből épül s kétemelkés lesz. Az udvari rész ellenben négy emeletre épül.

A tavaszi lövészeny első két napjának kedvezett az idő. Május 7. és 9-kén oly nagy számú közönség jelent meg a Rákos gyepeén, minőt régóta nem lehetett látni ottan. A harmadik napon, május 11-én ellenben már délebb esni kezdett, mi ideje-korán sokakat visszatartottat a kimeneteltől. A sport nevezetessége azonban mindhárom napon ugyszólva teljes számmal voltak jelen. A főuri körök hölgyei megtöltötték a páholyokat; Koburg herczeg és

neje mindhárom versenynapon kiunt voltak. Az első versenynapon a százaranyos „Széchenyidíjat” Baltazzi Aristid „Hector”-a, az „egyesült nemzeti díj” 520 aranyát gr. Eszterházy Miklós „Cagliostro”-ja, a 600 aranyos másodosztályú államdíjat Baltazzi Arisztid „Lady Patronesse”-se, az 500 forintos „Eszterházy-díjat” Baltazzi Sándor „Insolvent”-je, a 800 frtos „kis akadályverseny”-díjat pedig Richardson „Hurbertus”-a nyerte el. — Második napon a „hazafidíj 500 aranyát Blaskovich Ernő „Harmat”-ja, az asszonyágok-díjat Lichtenstein L. herczeg „Hohenau”-ja, az 1000 aranyos első osztályú állam-díjat gr. Tarnovszky János, „Przedswit”-je, az 1000 forintos handicap-díjat Captain Blue „Schwinder”-e nyerték el. E nap tehát nem volt kedvező a magyar lötenyészőkre nézve. A mezei gazdák versenyen 16 ló indult, még pedig jobbadára jól termett, izmos állatok. Heredi Mihály és Heredi István szolnoki gazdák lovai nyerték el a 100 forintos első, s az 50 forintos második díjat. A harmadik versenynapon a „Nákó-díjat” báró Majthényi Izidor „Turco”-ja, a nagy akadályverseny 1200 forintos díját gróf Festetics Tasziló „Brigand”-ja, a „vigaszverseny” 500 forintját gr. Forgách László „Uncle tom”-ja, az akadályverseny 500 forintos díját pedig gróf Lónyay Béla „La Marjolaine”-je nyerték el. E nap tehát kedvezőbb volt a magyar sportmankoknak, habár a Bathyhányi-Hunyadi-díjat „Hohenau”, az „Ivadékversenyt” 1000 forintos díját pedig „Przedswit” nyerte el, mely két ló már a második versenynapon is győztes volt. Az utóbbi lengyel mén, mely sportkörökben most valódi bűmület tárgya.

A magyarroni lötenyésző előmozdítására alkotott bizottság, melynek tagjai a hazában levő államnének kormányzó, mentelepek igazgatói és magán menesztulajdonosok, elnöke pedig gróf Wenckheim Béla miniszterelnök, ez évben is megtartotta Budapesten szokott gyűlést, melyen azt az adatot mutatták ki, hogy 8—10 millió frtra megy azon összeg, mely a külföldről magyar lovakkért bejön.

Magyar pezsgőt mutatott be csütörtökön Korizmic László a Hungaria-szállodában. A lakomán Peretz Pechy és Trefort miniszterek, Pauler, Kerkapoly, Csengery, Wahrmann, s még több más képviselő voltak jelen. A pezsgő magyar borból Pethő Imre gyártotta, kit évekkal ezelőtt gr. Zichy Ferencz küldött ki Franciaországba, hogy ott megtanulja a pezsgőkészítést. Visszatérve aztán hazájába, Pethő hozzászította a pezsgőgyártásához, még pedig oly kitünő eredménnyel, hogy a bécsi kiállitáson érmet nyert. A fölállitott pezsgőgyárban most már nagyban gyártják a pezsgőt. A lakomán bemutatott pezsgő kitünőnek találtatott. Ez fehérmegeyi 1873-diki borból készült s még csak 7 hónapja, hogy palackozkba fejtették. „Gladiateor” czim alatt árulatik, s palackjának ára 2 forint. Van azonban olcsóbb minőségű is. A lakomán a pezsgő mellett természetesen sok áldomást mondtak.

Két tigrist vett Indiában az állatkert számára gróf Bathyhányi Elemér. A pompás ragadozók, melyek bizonyára emelni fogják az állatkert iránti érdeklőséget, közelebb érkeznek rendeltetésük helyére.

A Mária-Terézia-tallérok jelenleg leginkább Afrikában és Ázsiában vannak forgalomban. Dr. André Rikárd az afrikai utasok közléseiből kimutatta, hogy az 1780-iki Mária-Terézia-tallérok a Vörös-tengertől és az indiai oceántól a nagy karaván-utakig, melyek Mursuktól dél felé vezetnek, tehát délen a déli szél. 10-ik fokáig, összesen mintegy 180,000 német mföldön mindenütt ismeretesek. Borneóban madártalléroknek nevezik a kétélyű sasról. André tudósításai csak Afrikára terjednek; de

a Mária-Terézia-tallérok Ázsiában is, nevezetesen Mezopotamiában és Kurdisztánban, szintén forgalomban vannak.

Halálozások.

Özvegy régézi Brezenheim szül. Schwarzenberg Mária Karolina herczegnő, palota- és csillagkeresztés hölgy, f. hó 5-dikén hunyt el Bécsben 70 éves korában. Nemesszivű jótékony nő volt, ki Sárospatakon és S.-A.-Ujhelyen kisedővót s árvaházat alapított, s kinek jótéteményeit számosan élvezték. Hült tetemei Sárospatakon tetették le örök nyugalomra, máj. 12-én. Egyetemes örököse: unokabécsese: herczeg Windschgrätz Lajos es. k. vezérőrnagy.

Vizkelety Ferencz udvari tanácsos, jogtudor s a budapesti m. k. egyetem nyug. tanára, f. hó 10-dikén hunyt el Bécsben élte 86-dik évében. Tanári pályáját már a 30-as években kezdte, s egyházi előadásai nagy hírbn álltak a pesti egyetemen. Az ötvenes évek végén azonban, mint az absolut kormány által kitüntetett tanár, vesztett népszerűségéből, s 1868-ban Bécsben ment, hol egy ideig az egyházjogot, majd a magyar közjogot adta elő. Több jogi munkát irt latin nyelven.

Tatragi Sándor, a tanügy egyik legbuzgóbb pártolója, f. hó 3-án hunyt el Uzonban (Erdélyben) 78 éves korában. A boldogult Uzon községének egy felekezeti iskola felállítására még életében 12,000 db huszart, 62 köből férőjű földet és egy épületet laktelket adományozott. Özvegye Benke Juliánna, ki férje elhaltakor már haldoklott — férjét csak órákkal élte tul.

Sárospataki Patak Pál, a székelyudvarhelyi ref. iskola tanára f. hó 2-án 59 éves korában tüdővészben meghalt, a buzgó tanár 30 éven vezette az ifjúság oktatását és nevelését.

Elhunytak még: Id. Szalay Károly, tisztelt polgár Aradon, 77 éves korában. — Kerekes Károly ügyvéd Miskolcon élte 55-dik évében. — Markovics Iván, szül. Geisler Anna, Markovics I. egyetemi magántanár s gyorsíró neje, Budapesten 47 éves korában. — Oelknecht Ignác ingalmrendi szerzetes, Egerben. — Dr. Szűcs Imre honvéd ezred-orvos Mező-Turon. — Ifj. Baráth Alajos joghallgató Budapesten 25 éves korában. — Guttman József, több vidéki lap munkatársa, Nagy-Váradon, 24 éves korában. — Almásy Sámuel ev. ref. esperes Deesen, 69 éves korában. — Földesi István hazafias érzelmű polgár Kolozsvárt. — Krusay Károly miniszteri számvevő Budapesten. — Hosszay Károly földbirtokos Beregszászon. — Baló Mihály uradalmi tiszt, ki egykor vítéll küzdött Garibaldit zászlója alatt, Dóván május 8-án 35 éves korában. — Vécsey Mária grófnő, osil-lagkeresztés palotahölgy, 70 éves korában Bécsben. — Chorin J. aradi származású jeles vegyész, Görgey Arthur fiatalkori barátja és laktársa, több figyelemreméltó mű irója Prágában, élte 54-dik évében.

A külföld halottjai közül felemlitendők: Dr. Ewald Henrik birneves orientalista, ki különösen a héber irodalom terén tett figyelmet keltő tanulmányokat s több a német birodalmi gyűlés tagja volt, élte 71 éves korában meghalt. — Lévy Michel, a legismertebb párisi könyvkiadó egyike máj. 4-én hunyt el Párisban. — Bauernschmidt Károly Ede, becsült hírlapíró, Bécsben hunyt el 74 éves korában.

Szerkesztői mondanivaló.

„A szív teremtése.” Nagyon is naiv kis regécse. A gondolat, ha nem is különös, meglehető volna; de kidolgozása annyira kezdetleges, hogy így világ elébe nem adhatjuk.

S—d P. Verse bizony „nem hagyatik helyben”, hanem bedobatik a papirkosárba.

„Kaczer lány.” Van biz olyan lány (meg nevesse, a ki „Bakát huszart cseréli”) — de az olyanról nem érdemes verset írni. Ámbár: ilyen verset az is megérdemel. Hanem kiadni nem való.

D. Fülöp. Versén nem igen látszik meg ama

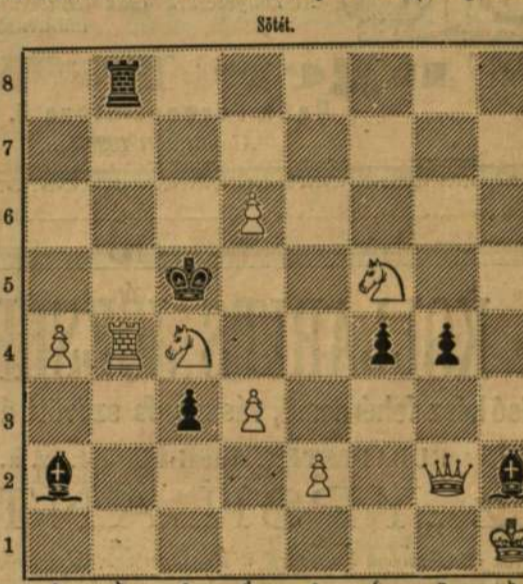
nagy szellemek tanulmányozása. Ilyet irhatott a nélkül, hogy a „tudós német szellemnek a magyar ragyogó költészellemmel”) egyesítését megkísérelte volna!

„A bujdosók.” Az ily fajta allegóriák, csak ha eszméi tekintetben teljesen korrektek, részleteikben megkapóan költőiek: mondatok sikerülteknek. A legnehezebb s azért legkényesebb műfajok egyike ez. A jelen mű sem egyik, sem másik tekintetben nem kitünő, csak a középserűség színvonalát éri el. Azért a szerzőnek véltünk jó szolgálatot tenni, ha — nem közöljük.

Pozsony, H. K. Az ujabban ismét sokat emlegetspanyol herczeg arczképe, más karlista vezérekkel együtt, már megjelent lapunkban, nem oly rég (1873-évf. 38. sz.)

SAKKJÁTEK.

806. számú feladv. Dobrusky J.-tól (Prágában).

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

801-dik számú feladvány megfejtése. (Szabó Gy.-tól Nowakában.)

- VII. 1. Bf2—d2 c3—d2.
- 2. He1—e2 f3—e2.
- 3. Hd5—e3† Ke4—d4
- 4. Va8—a1† Kd4—e3.
- 5. Val—g1 matt.

Hejyesan fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Gelsen: Glesinger Zeigmond. — Sárospatakon: Gérecz Károly. — Debreczenben: Zagya Imre. — Sziget-Csapen: Mayer Károly. — Miskolcon: Hartmann testvérek. — Egerben: Tilkovszky Fridolin. — Szabadkán: Kosztolányi Árpád. — A budapesti tud. és műegyetemi olvasókör. — A pesti sakk-ör.

Rövid értesítések: Miskolcz: H. J. A hármás még mindig javítást igényel, figyelmébe ajánljuk Vh8—h7 első húzást, mely ellen védelmet nem találunk. A négyesről jövőre.

Nyilt-ter.*

Központi irodánk áttéteget áprilhó 15-kén

V. József-ter, 6. szám, I. emelet.

Salgó-Tarjáni közsébbánya részvény-társulat.

FOGORVOS.

Dr. Máthé Domokos
Hungária szállodában 64. és 65. sz. a.
Fogorvosi és fogtechnikai műtétek
reggel 9—12-ig, délután 2—5-ig.

* Az e rovat alatt közöltekért a szerkesztőség esuán a sajtótörvények irányában vállal felelősséget.

Tartalom.

Ranolder János (arczképl). — Légy üdvözölve!... — Gróf Széchenyi István hátrahagyott iratai. — Montenegro és lakói (képpel). — Érdei esendélet (képpel). — Athéne hajdan és most (képpel). — Az úszó város (folyt., két képpel). — Egyveleg. — Melléklet: Fölfedező utazások 1875-ben. — A hevér. — A hétről. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Mi ujság? — Halközlások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Nyiltter. — Hetinaptár.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. ezukor-utca 11. sz.)

Hónapi és hetinap	Katholikus és protestáns naptár		Görög-ország naptár		Israelliták naptára		Nap		Hold	
	május	május	május (6)	május (6)	Nap	Hold	két nyug.	két nyug.	két nyug.	két nyug.
16. Vasár.	0 Pünkösdvas.	0 Pünkösdvasnap	4 E 3 Palagia	11 Bójt Illés h.	6. p. 6. p.	6. p.	6. p.	6. p.	6. p.	6. p.
17. Hétfő.	Pünkösdhétfő	Pünkösdhétfő	5 Irene	12 Félbójt	4 23/7 30	3 44	2 44	2 44	2 44	2 44
18. Kedd.	Vernác, Libor	Libor, Ivó	6 Híob	13 Okozás	4 21/7 33	5 59	3 10	3 10	3 10	3 10
19. Szerda.	Prudent kántorb.	† Mennyey	7 Vin szent + fél	14 Kis husvét	4 20/7 34	7 8	3 29	3 29	3 29	3 29
20. Csüt.	Bernardus püspök	Bazilla	8 János hittudor	15 Ozias	4 18/7 35	8 17	3 51	3 51	3 51	3 51
21. Pént.	Hospitius	† Bálint	9 Izaiás	16 Odáb.	4 17/7 36	9 25	4 18	4 18	4 18	4 18
22. Szomb.	Ilona császárné	† Julia	10 Simeon	17 Sak. I. p. Emor.	4 16/7 37	10 25	4 54	4 54	4 54	4 54

Hold változásai. ☾ Utolsó negyed 28-án 7 óra 46 perczkor reggel.

HIRDETÉSEK.

Legnagyobb raktár

Kész férfi-fehérművek, férfi, női és gyermek-harisnyákból.

- 1 db. ing, ráncozott mellel, frt 1.35, 1.85, 2.60.
1 » sima, négyzeres mellel, frt 1.55, 2.35, 2.85
1 » rézsutos mellel frt 2.25, 2.75, 3.20.
1 » himzett mellel frt 2.35, 2.75, 3.20.
12 pár férfi-harisnya frt 1.60, 2.50, 3, 3.50, 4.
12 » női harisnya, 1.50, 1.80, 2.30, 2.80, 3.30, 4, 5 -
12 » gyermek-harisnya, frt 1.20, 1.40, 1.70, 2, 2.50, 3

Unger E. V. fia, Deák Ferencz-utca 5. sz.

Alapítottát 1835-ben.

A budai császárfürdő.

Nyári idény 1875. Téli idény

49° R ivó-forrás, tükör-, kö- és török fürdők 21-26° R hőfokkal porcellán-, márvány- és horganykád fürdők. A maga nemében páratlan ásvány-gyógyfürdő.

Ácszárfürdő gyógyvize ivás és fürdés útján mint gyógyszerök kitünő és biztos sikerrel használtatik. Különösen a gomor, bélhuzal és hólyag hurutai, bántalmi, máj- és lépaján, a csúsz, köztvény és ezek körteményei a bőrbetegségek, a vérkeringés alhali bántalmak, a görvéllyör és női bántalmak ellen.

A fürdőépületekben van 200 csinosan burtozott vendégszoba távirddal, társalgó-terem, zongorával, csinos ét- és kávéterem, bel- és külföldi újságokkal, posta- és távirat-hivatala, az irgalmas szerzet jóhírű gyógyszer-tára; reggeli és délutáni órákban naponta kellemes szórakozást nyújt Lebold katonai zenekara befizetési-díj nélkül, a felett zártkörű bálók is fognak tartani jótékony egyletek által.

Közeledés. Kényelmes és igen jutányos közlekedést nyújtanak: B. Buda, Pest, Ó-Buda és Zugligriget közt a lóvonatu vaspálya, a társas-kocsik és az óránként közlekedő gőzöcsk.

Angol patent kerti-fecskendők

A bécsi világtalpra kitűnőnek bizonyult neve, mely... 75 darabok frt 3.30, 4.50, 6.30. Párisi minta szerint készült igen leleményes új önműködő készülék a legyek nagy mennyiségű, nem andorló biztos felszámolására. Darabja utaltatással 50 kr., csomagolással 25 kr.

KERTÉSZ és EISERT Budapest, Dorottya-utca 2. sz.

A Franklin-Társulat kiadásában megjelent és minden könyvtárnál kapható:

IRODALMI KINCSTÁR.

- Egy-egy kötet füze 70 kr — Kék vászoba díszesen kötve 1 frt — Csinos szekrényben a 12 kötet 15 frt.
1. Népdalok, Petőfi S arczképevel (192 lap).
2. Romancok. Vörösmarty M. arczképevel (232 lap)
3. 4. Magyar balladák könyve, Arany J. arczképevel (192; 192 lap).
5. 6. Külföldi laud. Magyar költők műfordításai. 2 kötet. (228, 206 lap)
7. Emlékkönyv. A legjelesebb magyar költők szemén szedett mondatai. (190 lap.)
8. Epigrammok. (207 lap.)
9. 10. Szerlem dalmokai. Válogatott gyűjtemény. (IX, 216; X, 206 lap.)
11. 12. Eletiskola. Gyöngyfordatok, igazság aranyok remekirők munkáiból (292; 208 lap).

E két gyűjtemény egy nagy díszes szekrényben 40 frt.

A Franklin-Társulat magy. irodalmi intézet kiadásában Budapestben, (egyetem-utca 4-ik szám) megjelentek és kaphatók:

GYERMEKGYÓGYÁSZAT.

Orvosnövendékek és orvosok számára. Irta Dr. Steiner János. A második javított és bővített kiadás után magyarra fordította Dr. Schulhof Jakab. A szerző által jogosított kiadás. Ára füze 4 frt.

A KÓRISME

megállapítására szükséges vizsgálati módszerek Irta ifj. Purjesz Zsigmond, orvos-sebész tudor sth. (Kis 8-rét, 144 lap) Ára füze 1 frt 20 kr.

A KÜLÖNÖS KÓR- és GYÓGYTAN KÉZIKÖNYVE.

Orvostanhallgatók és gyakorló orvosok igényeire mérve. Irta Ifj. PURJESZ ZSIGMOND. Ára köve 3 forint

Balassa János. Gyakorlati sebészet. Kiadja Kovács Seb. Endre. Füze 1 ft. 40 kr.

Báron Jónás. A sebész kör- és gyógytan alap vonalai. Füze 2 ft. 40 kr.

Dillinger Emil. Vény-zsebkönyv nő- és gyermekbetegségekre. Fordította id. Purjesz Zs. Füze 1 ft.

Dillinger Emil. Gyógyászati-vény-zsebkönyv. Ford. idős Purjesz Zsig. Füze 1 ft. 60 kr.

Frommhold Carl. Electrolysis und Electrokatalysis vom physikalischen und medicinischen Gesichtspunkt skizzirt. Cartonirt 2 ft.

Kórázokok bonczeletekkel a gyermekgyógyászat köréből. Közlik Koller Gyula és Schmidt György. Előszóval Balassa Jánostól. Füze 1 ft.

Kunze. A gyakorlati orvostan körükönyve. Kidolgozta Szabadföldi Mihály. Füze 4 ft.

Purjesz Zsigmond. A kórisme megállapítására szükséges vizsgálati módszerek. Füze 1 frt. 20 kr.

Sigmund Károly. Vényminták. Fordította Kóvér Gábor. Füze 50 kr.

Steiner János. Gyermekgyógyászat tankönyve. orvosnövendékek és orvosok számára. (Sajtó alatt.)

Stockinger Tamás. Utmutatás a sebészeti műszerek elemzésére a bírálatára. 23 táblával. Füze 3 ft.

Wundt Vilmos. Az ember élettanának kézikönyve. Második kiadás. Magyarra fordította Török Aurél. 56 szövegbe iktatott fametszvényekkel. Füze 6 ft.

Zeissl Armin. Az alkati bujasenyv tankönyve, orvosok és orvostanhallgatók számára. Fordított Purjesz Zsigmond. Füze 4 ft.

KOLLARITS JÓZSEF és FIAI

legelső kész fehérnemű, vászon és szövött áru gyári raktárakban BUDAPESTEN, váci-utca 4. sz. a. áruházban az „YPSILANTI“-hoz,

kaphatók mindennemű kész férfi, női és gyermek-fehérművek, vásznak és asztalneműk a legnagyobb választékban és kitűnő minőségben, a legjutányosb árakon.

- Férfi ingek, rumburgi, hollandi, vagy irlandi vászomból, darabja 2.50, 3, 3.50, 4, 4.50, 5, 5.50, 6, 6.50, 7, 8, 10, 12 forint.
Férfi bál ingek, himzettek 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 12, 14 egész 20 frt.
Férfi madapolan ingek, 1.50, 1.75, 2, 2.50, 3, 3.50, 4 frt.
Férfi színes ingek, 1.50, 2, 2.50, 3 frt. Két állólal gallérral 2.50, 3 frt.
Férfi angol oxford-ingek, darabja gallérral 3, 3.75, 4.75, 2 kálló gallérral 4, 5 frt.
Férfi gatyák, magyar, félmagyar vagy francia szabásra, félvászonból 1.50, 1.55, 1.60; tiszta vászomból 1.75, 2, 2.50, 3, 3.50.
Férfi gallerek, legújabbmódú tucza 3 frt.
Kézelők, tucza 5, 6 frt; nyakkötők, 30 krió 3 frt; felharisnyak legjobb minőségben tucza 4, 5, 6, 7, 7.50, 8, 9, 10 egész 18 frt.
Mindennemű vászon a baltisz zsebkendők színes szálal tucza 7 és 8 frt.
Női ingek, vászomból sima 2.25, 2.50, 3, 3.50, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 16 frt, francia mellvárral 4, 4.50, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12 frt.
Női háló-csurok, 1.30, 1.50, 1.85, 2, 2.25, 2.50, 2.75, 3, 3.50, 4, 4.50, 5, 6 egész 12 frt.
Női francia derek-fűzők, darabja 1.30, 2.30, 2.75, 3.75, 4, 4.50
Női harisnyák, legjobb minőségben pamutból, tucza 4, 4.50, 5, 5.50, 6, 7, 8 egész 15 frt, cser-néből 11-24 frt. Fil d'Ecosse 15, 18, 20, 22, 25, 30 frt.
Női alsósoknyak és nadrágok, perlekből, csikós és puken-várcsokból, éjjeli kökök, minden-nemű vászon a baltisz zsebkendő.
Fü- ingek, vászomból, madapolánból s színesek a legjutányosb árakon, ugyisint fu-gatyák a fel-harisnyák.
Leány-ingek, minden formában, ugyisint leány-csurok s harisnyák.
A legnagyobb választékban férfi és női téli alsó ingek s nadrágok, ugyisint minden téli árak, leg-újabb fánell-ingek s shawlok.
Továbbá ajánljuk nagy raktárunk a legjobb minőségű rumburgi, hollandi s irlandi vászomból vége 23, 24, 25, 27, 28, 30, 32, 35, 40, 45, 50, 60 egész 120 frt.
Csinos vászon. vége 10.50, 11, 11.50, 12, 12.50, 13, 13.50, 14 egész 32 frt.
Színes ruhaperkálók legnagyobb választékban, melyekből mintákkal szívesen szolgálunk.
Vászonzsebkendők, tucza 3, 3.50, 4, 4.50, 5, 5.50, 6, 6.50, 7, 8, 9, 10-20 frt.
Törökfűzők, tucza 3, 3.50, 4, 4.50, 5, 5.50, 6, 7, 8, 9, 10, 12 egész 20 forint.
Árnyok és damaszt asztali készletek 6, 8, 10, 12, 18 és 24 személyre minden áron.
Színes egyi enaszász, vége 9, 10, 11, 12, 13-15 frt.
Csipkefüggönyök a legnagyobb választékban, egy ablakra 3, 3.50, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15 ft párja
Asztal- és ágylétrák, kávé abroszok a csamegr-kendők.
Levarrott papolnok, ronghebl 5, 5.50, 6 frt; cachemirből 8, 11, 14 frt, selyemből 20, 24, 28, 30 frt, ugyisint matrácok minden áron.
Menyasszonyi készletekkel 200 frttól 2000 frtig kész fehérnemű s vászokban a legszebb kiállítá-sban szerepelhetnek. Nagy ár-nyezéketek kivására bérmentesen bekladják.

Levél általi megrendelések még az nap, melyen érkeznek, legjobb kiválasztásban eszközölkötnék és csomagolási díjt nem számítunk

A „Franklin-Társulat“ magyar irod. intézet kiadásában Budapest, (IV. egyetem-utca 4. sz.) jelent meg és minden könyvtárnál kapható: HÖLGYEK LANTJA. Magyar költőnk műveiből. Szerkesztette ZILAHY KÁROLY. Egy aczélmestertel. Második bővített kiadás. Ára füze 2 frt, díszkötésben 3 frt.

MARLITT E. A pusztai hercegnő. REGÉNY. Fordította Benitzky Irma. Két kötet. Füze 2 forint.

Dr. med. Urbaschek Felix, és Nagel Ede, igazgató fűrdőorvos Kreuzenben. felvilágosításokat adnak és előírásokat küldenek: a fűrdő-igazgatóság Kreuzenben, Dr. med. Urbaschek Felix, és Nagel Ede, igazgató fűrdőorvos Kreuzenben. tulajdonos, linczi kereskedő.

ADRIOTT ESZEL TANTÉTELJESZEN JELŐNI, MISERINT A MAGYAR KIRÁLYI MINISZTERIUM RÉSZÉRŐL KIÁRDÁGOS SZABÁLYMINT NYERT AZ ALÁFELTÁLT

nádfonadékelme kézi bőröndök

Adriott eszel tiantételjeszen jelöni, miserint a magyar királyi miniszterium részéről kiárdágos szabályminta nyert az aláfeltálat új patent

nádfonadékelme kézi bőröndök a fentebbi rajz szerint, faom lakattal minden szeglettel szilárd vasrészek által óva, tökéletesen vízmentes, s igen elegáns kiállításban

Uj nádfonadékból készült nagy uti-kosarak kiválólag hólygek részere, melyek könyvű műlyknál fogva hosszabb utaknál a podgyász fuvarbérterésekk: 25 31 40 45

Mely árak mellett az egyes eladást kizárólag Kertész és Eisert urakra Budapest.

Dorottya-utca 2. szám, (a „magyar király“ szállóval szemközti ruházati ár, kiköz iraból megvásárolás is intézendők. A vidéki kereskedő urakat az ismeteladásti feltételek végett egyenesen hozzá fordulni kerem

Felber János bőröndgyáros Budapest, sugárút, 21. csoport.

TEMESVÁRY MANÓ magyar cipő-gyára

Budapest, király-utca 1-ső szám, ajánl

Hölygek számára: Brúnel-topányokat lakfejvel, legnó-mabbal díszítve 2 frt 80 kr. Topányokat gummi betéttel, magas kivágással 3 frt 50 kr.

Uruk számára: Topányokat chagrín- vagy erős seregéből 4 frt. Topányokat borju- vagy bagaria-bőrből, aróf. duplatappal, 4 ft 50 k.

Topányokat lakrosított bagaria-bőrből, aróf-munka 3 frt. 50 kr. Csizmákat vagy férfi- lábbeliket erős bagaria-bőrből, háromszor o-san aróftal 11 frt.

Videki megrendelések postai útutáv mellett pontosan eszközölkötnék. Részletes árjegyzékek ingyen és bérmentve. 508

EPILEPSIA

(nehézkör)level utasag gyittatik dr. KILLASD. Különl orvos által Drenban, Wilhelmplatz 1. (ezsőt Berlinben). Eredmények számlák

Loca-készítmény

évek során át bábnyul, gyógyít gyan és sikerrel be-ségeket a lélekzati szer-nek (I. sz. lapal) az emésztési sz-veknék (II. sz. lada és bor), az idegrendszer-gyógeségeket (III. sz. lada és coca-borsz)

Egy doboz v. üveg ára 2

Kimerítő felvilágosítást gyen a bérmentve a „szar-csen“-hez czimzett gyógy-álal Mainzban. Raktárak Páris-Török J., gyógyszer-, főváros-Magyarországra nézve. Temesváron: Pecher J., gyógyszer-Prágában: Fürst József, gyógyszer. Bécsben: Hauber Ede, gyógyszer-gyógytár, Hof 6, Állam-tár Ausztriára nézve. 417

Dr. Pattison-féle Kőszvény-gyógyászat

azonnal enyhít és gyorsan gyógyít mindennemű kőszvényt és csúszást mint: arcz-, mell-, nyak- és fogfájást, fej-, kéz- és térdkőszvényt, tagszegélyt, hát és derek fájást, mat.

Egész csomagban 70 kr. és félsomagban 40 kr. kapható:

Török József gyógyszer-Pest, király-utca 7. sz. Bókán A. Arad, szerb-utca 1. sz. — Heinrich F. P. zsony, — Pecher J. gyógyszer. Temesvár. 634

RÁTH MÓR kiadása (háznagyyszög)

1875. évi VII. törvényezikk a földadó szabályozásáról.

Pályázat a földadósabályozási munkálatok fogana-tosítása végett az 1875. évi VII. törvény-zikk alapján szervezett központi felügyelői, ka-tasteri igazgatósági kerületi és erdőbeeslési felü-győli becselőbiztosi és erdőbeeslési állomások betöltése iránt

Pénzügyminiszteri körrendelet a földadó szabályozás végrehajtása tárgyában.

Ára: 40 kr.

A „Franklin-Társulat“

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda kiadásában Budapest (egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

KERTÉSZET KÉZIKÖNYVE.

TÜZETES UTASÍTÁS A KONYHAKERTÉSZET, VIRÁGMIVELÉS ÉS GYÜMÖLÖSTENYÉSZTÉS KÖRÉBEN.

A legújabb kútfók után Irta GÁLGOCZI KÁROLY. Dr. FARKAS MIHALY. Átadate és Jegyzetekkel bővítette. (8-rét, 285 lap.) Ára füze 80 krajczár. Második bővített kiadás.

A legújabb kútfók után Irta GÁLGOCZI KÁROLY. Dr. FARKAS MIHALY. Átadate és Jegyzetekkel bővítette. (8-rét, 285 lap.) Ára füze 80 krajczár. Második bővített kiadás.

A legújabb kútfók után Irta GÁLGOCZI KÁROLY. Dr. FARKAS MIHALY. Átadate és Jegyzetekkel bővítette. (8-rét, 285 lap.) Ára füze 80 krajczár. Második bővített kiadás.

A legújabb kútfók után Irta GÁLGOCZI KÁROLY. Dr. FARKAS MIHALY. Átadate és Jegyzetekkel bővítette. (8-rét, 285 lap.) Ára füze 80 krajczár. Második bővített kiadás.

A legújabb kútfók után Irta GÁLGOCZI KÁROLY. Dr. FARKAS MIHALY. Átadate és Jegyzetekkel bővítette. (8-rét, 285 lap.) Ára füze 80 krajczár. Második bővített kiadás.

A legújabb kútfók után Irta GÁLGOCZI KÁROLY. Dr. FARKAS MIHALY. Átadate és Jegyzetekkel bővítette. (8-rét, 285 lap.) Ára füze 80 krajczár. Második bővített kiadás.

A legújabb kútfók után Irta GÁLGOCZI KÁROLY. Dr. FARKAS MIHALY. Átadate és Jegyzetekkel bővítette. (8-rét, 285 lap.) Ára füze 80 krajczár. Második bővített kiadás.

A legújabb kútfók után Irta GÁLGOCZI KÁROLY. Dr. FARKAS MIHALY. Átadate és Jegyzetekkel bővítette. (8-rét, 285 lap.) Ára füze 80 krajczár. Második bővített kiadás.

A legújabb kútfók után Irta GÁLGOCZI KÁROLY. Dr. FARKAS MIHALY. Átadate és Jegyzetekkel bővítette. (8-rét, 285 lap.) Ára füze 80 krajczár. Második bővített kiadás.

A legújabb kútfók után Irta GÁLGOCZI KÁROLY. Dr. FARKAS MIHALY. Átadate és Jegyzetekkel bővítette. (8-rét, 285 lap.) Ára füze 80 krajczár. Második bővített kiadás.

A legújabb kútfók után Irta GÁLGOCZI KÁROLY. Dr. FARKAS MIHALY. Átadate és Jegyzetekkel bővítette. (8-rét, 285 lap.) Ára füze 80 krajczár. Második bővített kiadás.

A legújabb kútfók után Irta GÁLGOCZI KÁROLY. Dr. FARKAS MIHALY. Átadate és Jegyzetekkel bővítette. (8-rét, 285 lap.) Ára füze 80 krajczár. Második bővített kiadás.

A „Franklin-Társulat“ magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (IV. egyetem-utca 4-ik sz.) megjelent és minden könyvtárnál kapható:

AZ ÚJ TÖRVÉNYEK

rendezett és a magy. kir. miniszteri rendeletek ki-egészített legteljesb kiadása.

AZ 1874. ÉVI TÖRVÉNYEK

ugy az azok életbeléptetése és végrehajtása tárgyában kibocsátott magyar királyi ministeri rendeletek gyűjteménye.

Hivatalos adatok után közli SZENICZEY GUSZTÁV, nyug. királyi váltó-feltörvényszéki bír.

VII. kötet. Rddig már megjelent: Az 1865—67., 1868., 1869., 1870., 1871., 1872., 1873. és 1874. évi TÖRVÉNYEK

ugy az azok életbeléptetése és végrehajtása tárgyában kibocsátott magyar kir. ministeri rendeletek gyűjteménye.

Hivatalos adatok után közli SZENICZEY GUSZTÁV, nyug. kir. váltó-feltörvényszéki bír.

VII. kötet. Rddig már megjelent: Az 1865—67., 1868., 1869., 1870., 1871., 1872., 1873. és 1874. évi TÖRVÉNYEK

ugy az azok életbeléptetése és végrehajtása tárgyában kibocsátott magyar kir. ministeri rendeletek gyűjteménye.

Hivatalos adatok után közli SZENICZEY GUSZTÁV, nyug. kir. váltó-feltörvényszéki bír.

VII. kötet. Rddig már megjelent: Az 1865—67., 1868., 1869., 1870., 1871., 1872., 1873. és 1874. évi TÖRVÉNYEK

ugy az azok életbeléptetése és végrehajtása tárgyában kibocsátott magyar kir. ministeri rendeletek gyűjteménye.

Hivatalos adatok után közli SZENICZEY GUSZTÁV, nyug. kir. váltó-feltörvényszéki bír.

VII. kötet. Rddig már megjelent: Az 1865—67., 1868., 1869., 1870., 1871., 1872., 1873. és 1874. évi TÖRVÉNYEK

ugy az azok életbeléptetése és végrehajtása tárgyában kibocsátott magyar kir. ministeri rendeletek gyűjteménye.

Hivatalos adatok után közli SZENICZEY GUSZTÁV, nyug. kir. váltó-feltörvényszéki bír.

VII. kötet. Rddig már megjelent: Az 1865—67., 1868., 1869., 1870., 1871., 1872., 1873. és 1874. évi TÖRVÉNYEK

ugy az azok életbeléptetése és végrehajtása tárgyában kibocsátott magyar kir. ministeri rendeletek gyűjteménye.

Hivatalos adatok után közli SZENICZEY GUSZTÁV, nyug. kir. váltó-feltörvényszéki bír.

VII. kötet. Rddig már megjelent: Az 1865—67., 1868., 1869., 1870., 1871., 1872., 1873. és 1874. évi TÖRVÉNYEK

ugy az azok életbeléptetése és végrehajtása tárgyában kibocsátott magyar kir. ministeri rendeletek gyűjteménye.

Hivatalos adatok után közli SZENICZEY GUSZTÁV, nyug. kir. váltó-feltörvényszéki bír.

VII. kötet. Rddig már megjelent: Az 1865—67., 1868., 1869., 1870., 1871., 1872., 1873. és 1874. évi TÖRVÉNYEK

ugy az azok életbeléptetése és végrehajtása tárgyában kibocsátott magyar kir. ministeri rendeletek gyűjteménye.

Hivatalos adatok után közli SZENICZEY GUSZTÁV, nyug. kir. váltó-feltörvényszéki bír.

VII. kötet. Rddig már megjelent: Az 1865—67., 1868., 1869., 1870., 1871., 1872., 1873. és 1874. évi TÖRVÉNYEK

ugy az azok életbeléptetése és végrehajtása tárgyában kibocsátott magyar kir. ministeri rendeletek gyűjteménye.

Hivatalos adatok után közli SZENICZEY GUSZTÁV, nyug. kir. váltó-feltörvényszéki bír.

VII. kötet. Rddig már megjelent: Az 1865—67., 1868., 1869., 1870., 1871., 1872., 1873. és 1874. évi TÖRVÉNYEK

ugy az azok életbeléptetése és végrehajtása tárgyában kibocsátott magyar kir. ministeri rendeletek gyűjteménye.

Mulattatásul!

Flobert-fegyverem. mely kézen tartott lövedékekkel használható, a nem durván, golyóval csúllószéthez szobában is, sőt még pedig kisebb madarakra, sok mulattatás-gal párosul a gyönyörű alkalmas. Kiválóan alkalmas eszököl fegyverek frt 16-18, 20-25, 30-35 frt. — pisztolyokat frt 9.50, 13.50, 15 frt. darabját tartunk keszletben 6 és 9 m/m átmérőjű lövedékekhez. A lövedékek ára: 100 darab 6 m/m golyó

Bürgermeister Antal és Társa
vismű-gyárosok,
VI. kerület, gyár-utca 6-dik szám Budapesten.

Ajánlják szivattyu-gyártmányaikat, egymint közönséges szivattyukat házi eszlokra, nagyobb féleket gyárak használatára, — azután a forgó-szivattyukat, melyek különösen alkalmasok birka-mosodák részére, vízi gödrök, árkok és előtöltött mezők kiürítésére. Azonkívül elvállalnak mindenemű kút ásást és süllyesztést bármennyű talajban, egymint: ártéri kutak furását, minden szélességben és mélységben.

Vízvezetékek rakását úgy nyilvános, mint magánépületeknél és kerteknél. Fürdők berendezését. Saगतan árnyékszék felállítását. Továbbá az általuk szabadalmazott kifolyó csapokat (nyomóval), melyek által a vízvezetékeknek hasztalan vízfecserlés ellen nagyrésztben segítve lesz. Mindent a legutányosabb árak mellett szállítanak.

Az Ön Billinger-balsam-jának használatát tal. melyet nekem egy feladott verőjéjéért s-koig tartott heves osz - fájdalommal (Rheuma) szenved meg szabadultam, miszerint mulasztatom el Önnek legújabb közzétettét kifejezem. Minden képalható szert, amit körösbogarakat is megkísértem, a nélkül, hogy valamelyik menyük lett volna. Fájó fejem egyre növekedett, úgy hogy foglalatosságomban gátolva voltam. Az Ön Billinger-balsam-jának használatát által 10 nap alatt nemcsak a fájdalom az szűnt meg, de legújabb szörnyemre ismét teljes gyógy helyre is valék állítva, melynek következtében azon kérsel fordulok Önhöz, legyen az ves a szenvedők érdekében megvelemet a nyilvánosság megbecsátani, stb stb.

Berlin, 1871. nov. 13-án.
Furkel György,
Wall-Strasse, 74/75.
Kapható: **TÖRÖK JOZSEF** gyógyszerárában, Budapest, Gyár-utca 7.

Vasárnapi Ujság.

Budapest, május 23-án 1875.

21-dik szám. ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft. **XXII. évfolyam.**

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy hatszor hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígatásnál 15 krajczár; többszöri ígatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ígatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetésmenyeket elfogad Bécsben: Haasenstejn és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Moase R. Seilerstätte Nr. 2 és Oppelk A. Wollzeile Nr. 22.

Valódi eredeti Serail-Pasta,
tapasztalatszerileg szép, peresének, pattanások, arcvörösség, bőrtörés, ráncok, májfolt stb. ellen: minden évszakban biztos segítyt nyújt és pedig káros következmény nélkül, különösen a bőr tisztáltságát eltávolítja. Ára 1 ft 50 kr.

Valódi eredeti Serail-bőr-ijító-tej,
keleti mosdó-Elixir, állandóan használva, szépíti a bőrt, s örök-ifjú frisséget kölcsönöz annak, ezen fölölmulhatlan szer különösen használtatik fürdő és minden mosakodás után és ha azarez a nap hőségének vagy hidegnek kitéve van. Egy üvege ára 90 kr.

Valódi Serail-hajnövesztő szer,
mely világhírű tulajdonságait előállítási anyagának köszöni: ezen balsam — mint semmi más — medvézsőről készült, mindfogyva azonban rendkívül erővel bír, hogy egész kopasz helyeken is a legdusabb haját növeszti. Egy elegáns nagy porcellán tégely ára 2 ft. 60.

Valódi keleti hajkenőcs,
a hajak hullása ellen, már harmadszori használat után a hajak kihullását megakadályozza és folytonos használat mellett a fejbőrt erősíti, valamint a gyökérnek új életet erőt nyújt. Ezen hajkenőcs különösen higymagos betegségek és gyermekgy után megbecsülhetlen értékű. Ára 1 ft 40 kr. o. e.

Valódi Serail-fejkorpa-zsész,
az egyetlen szer, mely már kétszeri használat után az annyira alkalmatlan fejkorpát megsemmisíti, valamint a sőrörképződést a fejbőrön egyszer mindenkorra elhárítja. Egy üvege ára 90 kr. o. e.

Valódi keleti szakállnövesztő-kenőcs,
még fiatal embereknek is a legrovidobb idő alatt a legdusabb szakállt növeszti. Több ezer férfi ezen csatlalhan szernek köszöni legszebb díszét. Ára 1 ft 60 kr. o. e.

Valódi keleti haj- és szakáll-festő szer,
megszült, barna és fekete hajnak előbbi természetes színetét visszaadja vörös vagy szőke haját tetészet szerint barnára vagy sötétkékúra festi. Ára 3 ft 30 kr minden hozzá szükséges készlettel. (Össze nem tévesztendő az európai hajfestőszerekkel!)

Pasta-Miracula,
indiai növényzatrakéból készült fehér, ártalmatlan balsam. Ha ezen balsamból a bőr bármely részére, például az arcra, ajkakra stb. csekély mennyiségűt dörzsölünk, az esetben még természetes vagy beteges épsátságánál, sőt eleméleti koraknál is 20 perc alatt ama utánozhatatlan, mintegy csodálatos, virágzó s átlátszó testszint (incrustat) idéző elő, melynek gyakorra csak feltűnő szép és fiatal embereknek csodálatnak s mely sem izsátság, sem többzörös törőletet által el nem távolítható. Ezen kitűnő szer minden festőszereit többrebecsülendő. Ára 1 ft 80 kr.

A fentebb elősorolt készítmények, a legelőkelőbbek pipereasztalain nélkülözhetlenek s az összes európai széplétszereket fölölmulják, mert nem önkényileg választott anyagokból készíttetnek, hanem közvetlenül a Kelet növényeiből vétetnek és szorgalmas használati utasítás hozzácsatolva van és pedig német és magyar nyelven. A postán küldésnél csomagolás és bélyegért 20 krral több számítatik.

A sárospataki kovamalomkövek
a legjobb malomkövek a világon,
mert laposórlésben, roz- és kukoricaórlésben és darálásban
még a legjobb franczia köveket is felülmulják,

a mit számtalan bizonyítványok által bebizonyíthatok. Miután aratáskor többnyire nagyon el vagyok halmozva megrendelésekkel, úgy hogy akkor ezeket többnyire csak 3-4 hónap alatt feldolgozhatom, úgy kérem a nagyon tisztelt közönséget, a megrendeléseket minél előbb megtenni, mert még most abban a helyzetben vagyok, ezeknek pontosan megfelelhetheti.

Megrendelések elfogadtatnak:

- 1) Magában a sárospataki kovamalomkö-gyárban Sárospatakon (posta, vasúti és távírdai állomás)
- 2) Budapesten **GEITTNER & RAUSCH** uraknál a főraktáromban.
- 3) Aradon **J. Eckel** gépgyáros urnál.
- 4) Szegeden **Pálffy testvérek** gépgyáros uraknál.
- 5) Temesvárott **Grünbaum Lajos** urnál, gépraktárában, és még több raktáiraiban, valamint magamánál is.

Mogyorós, u. p. Nyerges-Ujfalu. **Brzorád J. Rezső.**

Reiss B. urnál Budapest,
Király-utca 46. sz. I. emelet,
hová minden megrendelés intézendők, melyek pontosan és lelkiismeretesen az ősszeg előleges beküldés vagy utánvét mellett teljesíttetnek. Minden cu kik mellé a szükséges használati utasítás hozzácsatolva van és pedig német és magyar nyelven. A postán küldésnél csomagolás és bélyegért 20 krral több számítatik.

Minden háztartásban nélkülözhetlen egy jó takaréktűzhely!

A tisztelt közönség kíváló figyelmébe ajánlom e czélból gyáramat és raktáramat, mely ilyeneket asztal és más alakban, valamint mindennemű kályhák és egyéb e szakba vágó tárgyakat a legolcsóbb árak és elismert legjobb szerkezetek mellett dús választékban tartalmaz.

Megrendelések pontosan teljesíttetnek.

Brucky József,
lakatos árú és tűzszerműtő-gyáros Budapest, IV. ker. (bélváros) haltér 4. sz.
Eladás nagyban és kicsinyben.

Finom bőr és vízlejárta kezű bőröndök frt 3.50-25. Nagy bőröndök

Rajssokkal ellátott árjegyzéket szivesen szolgáltatunk. Minden nagysága **fa uti ládák** hölgyek és urak részére frt 4.20-40 frtig.

Női ruháknak való nagy uti kosarak.

Kalaptöbözök. Utli evőeszközök, tentárok, tükrök.

Esernyő és bot-lókok. Flaid szíjjak.

Szappan és kenőcs-szerkezetek.

Ujnenm igen széleszerű flaid- és ruha-tekercsek.

Angol díszesbőr NYERGESZ 15 ftől kezdve.

Angol kántárok, kenyelvasak, zablák stb., melyekről kívánatra szivesen szolgáltatunk részletes árjegyzékekkel.

Tökéletesen berendezett utli táskák, toltettek és szekrények.

Utli tekercsek. Női és férfi kezű-tekercs.

Utli lóvopar és kulacs. Utli szivarbőr.

Revolver frt 8-40.

Rugany esztény s köpöny.

Irasheli megbízások mel gyorsan eszkezdőtetnek.

NAGY LÁSZLÓ.
1816-1875.

Hazánkban a munkafelosztás nagy elve nem részesül még kellő elismerésben s alkalmazásban. Kevesen vagyunk annyi nagy feladatra, a mennyi elmaradottságunknál minden téren s szükségünk eleven érzésénél fogva elutasíthatatlanul tolu előnkbe. S azért épen a legjobbak, a leghivatottabbak kénytelenek egyszerre több téren működni és nem utasíthatják el maguktól az ösztönserüleg nyilatkozó vagy kívülről kényszerítőleg parancsoló hívó szót, hogy itt is, ott is tegyenek valamit, pótoljanak egy hiányt, egy a hogy lehet, egy a hogy a megosztott erőttől telik.

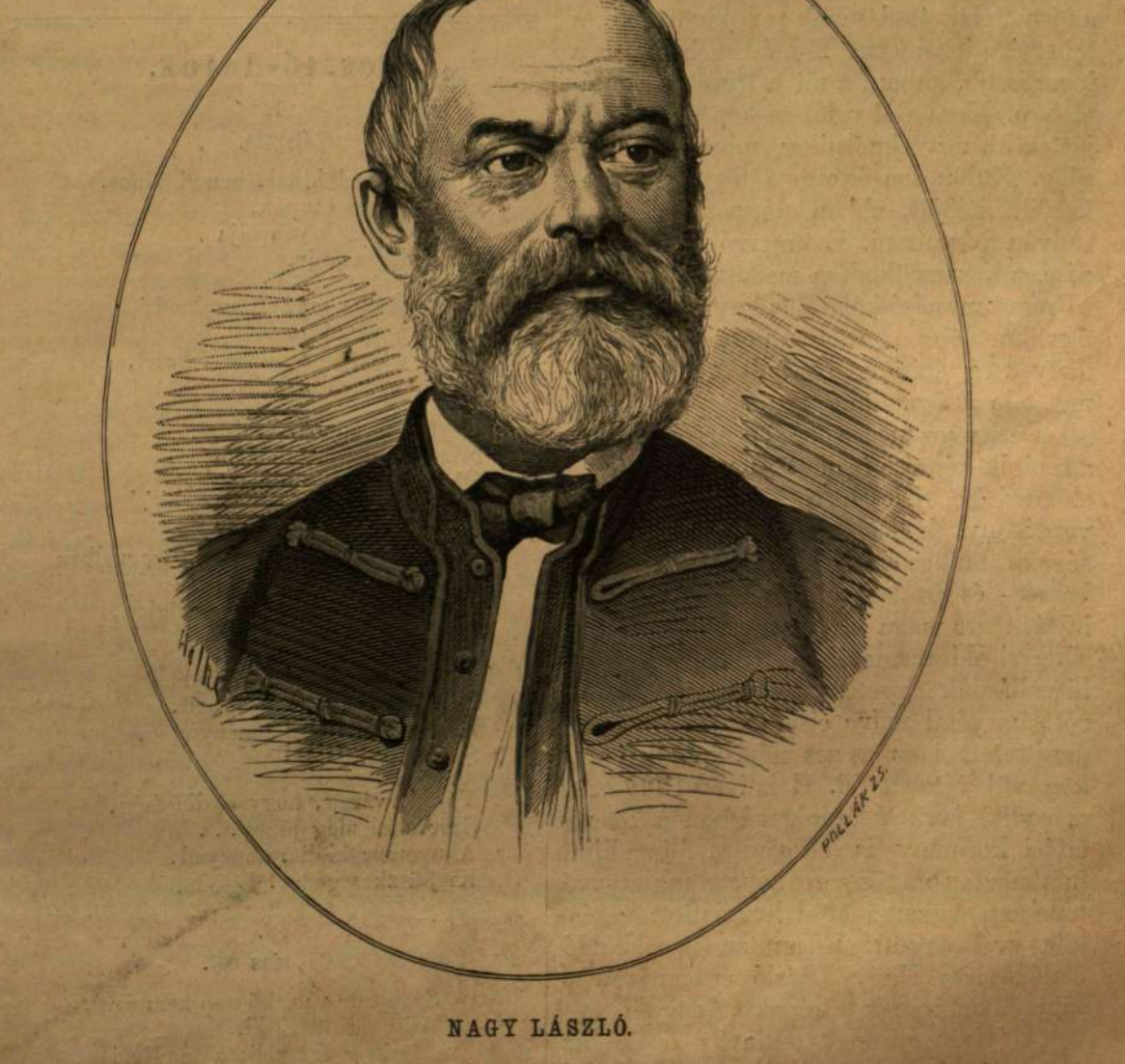
Pedig mint a tudományban lejárt a polyhistorok és encyklopaedisták ideje, s a specialistáké a világ: egy a közélet mezején is minden pálya, minden positio egész embert kíván, s csak attól lehet igazán jó munkát s valódi eredményt várni, a ki osztatlan érdeklődéssel, teljes munkakedvvel s összes tehetségeinek egy pontra irányásával kezd a munkához, s azt erenyedetlen kitartással, egy irányban folytatja.

Bármily elismeréssel kövessük is az ugynevezett sokra erő és minden téren lendítő embereket munkásságát, még sokkal nagyobb tiszteletünket érdemlik azok, kik egész életüket egy eszmének, egy ügynek, egy szorosan meghatározott munkakörnek szentelvény, abban aztán valódi eredményt tudnak felmutatni.

Ez utóbbiak közé tartozott Nagy László is, ki mint a pestmgyei és jászkunkertileti tankerületek tanfelügyelője, f. évi máj. 6-án végezte be 59 évre terjedt munkás életét; ki mint tanár, mint író és tisztviselő egy ügynek, a népoktatás szent ügyének szentelte egész életét; ki testi és lelki erejének s összes tehetségeinek a végsőig való megfeszítésével munkálkodott, míg csak össze nem roskadt; ki a maga mesgyéjét jól megmunkálva, termő kalászkokkal töltötte be s áldásos fáradozásának nemzedékekre kiterjedő hatású nyomait hagyta hátra, midőn kidőlt is.

Nagy László 1816-ban, június 9-én született a Nagy-Kunságban, Kunhegyesen. Elemi iskoláit születése helyén, a gymnasiumot Debreczenben, a bölcsészeti tanfolyamot Nagy-Kőrösön, Warga János alatt végezte, s a jogi és hittani tanfolyamra ismét Debreczenbe ment vissza. A protestáns főiskoláknál divatozó szokás szerint jogot is, theologiát is kelle végezni, a ki egész ember akart lenni; oly szokás, mely ellen épen a munkafelosztás szempontjából alapos kifogást lehet tenni, de a melynek köszöneti a protestáns egyház, hogy

mind papi, mind világi elemeiben annyi protestáns öntudattal bír, az egyházi és a közügyek iránt egyenlően érdeklődő s azokban jártas derék férfival dicsekedhetik. Az is protestáns szokás volt, kivált még abban az időben, hogy a végzett ifjú, mielőtt akár életpályára lépne, akár külföldi egyetemre menne, valamely népesebb (falusi vagy városi) gyülekezetben iskola-tanítói, rektori, hivatalt töltött be rendszeren három évig, hol további pályájára csinos összegecskét szerezhetett s tethett félre.

NAGY LÁSZLÓ.

BUDAPESTI KALAUZ.

ÁSVÁNYVIZ-KÉSZÜLEKEK ÉS SIPHONOK.
Müller L. és Wagner, Budapest, (Buda, Kácsa-utca 291.) elvállalnak szikvízgyárak számára teljes berendezéseket, a legutányosab föltételek mellett.

BANK- ÉS VÁLTÓ-ÜZLETEK.
Glatz, Holzwarth és Schubert, Pest, V. Diána-fürdő, mindenféle részvények, állampapírok és sorjegyek beváltására és eladására. Vidéki megrendelések pontosan s gyorsan teljesíttetnek.

DISZMŰ GYÁRI ÁRU RAKTÁRAK.
Marton Alajos, váci-utca, nemzeti szállóval szemközt. Legnagyobb raktár bronz, bőr- és porcellán-diszmu-ajdonságokból, a hol az íslet átadására vendégek is szivesen fogadtatnak.

ILLATSZERÁRUK.
Vértesszár Sándor, m. kir. udvari illatszerész, Kristóf-tér 1-6 szám alatt Postaköz.

ORVOSOK.
Dr. Eiber V. Budapest, József-utca 66. számú házában, rendel 2-4 óra-kor; ugyanott kapható: „Nemi élet vesélyei” című műve 1 fron, postával: 1 ft 10 kr. (Lásd a „Politikai Ujdonságok”-bani hirdetésmeny).

Dr. Handler Mór, orvos és sebészudor szülész és szemész. Rendel naponként: délelőtt 10 órától 1-ig, délután 3 órától 5-ig és este 7 órától 8-ig. — Lakik: Pest, belváros, Kiglyó-utca 2. sz., kiglyó- és vár-rosház-utca sarkán (Kottensbiller-féle háza- ban) 1-6 emeleten, bemenet a lépcsőn. Díjjal ellátott levelekre azonnal válasz adatik, és a gyógyszerke megküldetnek.

ÓRÁK.
Lechner József IV. váci-utca 5. sz. legnagyobb óráraktár. Árjegyzékek ingyen. Javítások jótállás mellett eszkezdőtetnek. (Alap. 1808-ban.)

PAPIRKERESKEDES.
Riegler József Ede, papir raktár, könyv- és könyvudájja Budapest, kecskeméti-utca 11. szám.

SEBTPASZ.
Különös figyelmre méltó az általunk elismert dr. Forgy-féle sebtpasz Budapest: Török J. gyógyász. urnál, Gyár-utca 7. szám, valamint az országgyógyászer. Nagy csomagára 1 ft, kisebb csomagára 60 krajczár.

Kiadja és nyomatja a „Franklin-Társulat” magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest (egyetem-utca 4-ik szám).